MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
Budapest IX., Dimitrov tér 8.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM ÁRA: 1,40 Ft 1981. FEBRUÁR 19.

„Gazdaságpolitikánk és a marxista társadalomelmélet"

Nyers Rezső beszéde a TDK-konferencián

Február 10-én délelőtt 10 órakor zsúfolásig megtelt a harmadik emeleti előadóterem. *Dr. Palánkai Tibor* egyetemünk tudományos rektorhelyettese *köszöntötte az idei házi TDK-konferencia* résztvevőit, és az ünnepélyes megnyitó előadóját..

Nyers Rezső, az MSZMP Központi Bizottságának tagja az MTA Közgazdaság Tudományi Intézetének igazgatója *„Gazdaságpolitikánk és a marxista társadalomelmélet"* címmel tartotta meg a konferenciát *bevezető előadását*, amelyből a következő főbb gondolatokat próbálom meg felidézni:

Az elmúlt három évtized a hidegháború, a fegyverkezési verseny majd a világpiaci árrobbanás időszaka, amely által felvetett problémákkal szembe kell helyezni marxista elméletünket. Ezek mellett *ma a belső gazdasági problémáinkkal, a most keletkezett új problémákkal is számolni kell.* A problémák megoldása során fontos elem a *társadalmi inercia*, a társadalom ellenállása, amí a társadalom tehetetlenségi nyomatékából adódik — az újjal szemben. Ennek pozitív és negatív hatásai egyaránt vannak és a marxizmusnak az elmélet és gyakorlat szintézisével kell utat mutatnia.

A *marxizmus*, amely európaiként született, századunkban világmozgalommá vált, *nyitott kell, hogy legyen az új világhelyzettel szemben.*

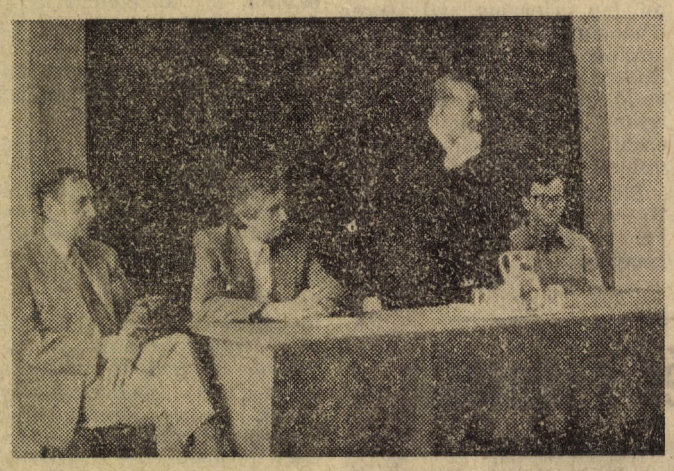

Nyers Rezső tartotta a konferencia megnyitó előadását

Ma a világban háromféle társadalmi közegben működik a marxizmus.

1. A klasszikus fejlődésű európai országokban, a mai Nyugat-Európában. Itt a lehetőségek a társadalmi rendszer megváltoztatásáért: — békés úton a demokrácia felhasználásával, vagy — fegyveres felkeléssel forradalmi célokkal.

Ez a fő dilemma ma, és lesz a jövőben is.

2. A szocialista országok közege, ahol a szocializmus megvalósítása van soron. A legfontosabb problémái:

— a társadalmi egyenlőségért folytatott harc stratégiája és taktikája.

— a hatékony fejlesztésre ösztönző gazdasági mechanizmus megteremtése,

— politikai szövetségi rendszer megteremtése.

3. A fejlődő világ; ahol a társadalmi haladás kezdeti fokán kell a fejlődés útját kijelölni, megvalósítani, és ahol a szocialista felfogással nagyrészt eredendően nem szocialista feladatokat kell megoldani.

Ez nem jelenti azt, hogy a marxizmus háromféle, ez nem háromféle szocializmust jelent, hanem három közeg eltérő körülmények közti harcát.

Marx, Engels és Lenin a marxizmus klasszikus megalkotói. A marxizmus továbbfejlesztéséből *mindenképp el kell hagyni azt a modellirozási törekvést, ami egy modellre építette fel* a szocializmusért való harcot és a *szocialista forradalom után a szocializmus gazdasági-politikai rendszerét.*

A mozgalom legyőzi ezt a korlátolt felfogást. Az európai kommunista és munkáspártok 1976-os berlini konferenciájának állásfoglalása, hogy: minden kommunista párt maga alakítsa ki stratégiáját és politikáját.

A tudomány és a marxizmus viszonyában a fő kérdés: meg lehet-e ma ismerni a társadalmi igazságot, a valóságot a marxizmus nélkül? Egyértelmű a válasz: *nem.* Ugyanakkor, a marxizmusnak is fel kell használni a szaktudományok eredményeit.

Nélkülözhetetlen-e a marxista műveltség a mindennapi életben? Nem, s a társadalom inaktív rétegei számára belátható ideig nem is lesz az. De a társadalom közéletében aktív rétegeknek nélkülözhetetlen.

Húsz éve komoly vita folyt arról, hogy legyen-e marxizmus az egyetemi oktatásban? A marxizmus igazsága a társadalmi cselekvésben igazolódik. Oktatására is szükség van. Ugyanakkor *az oktatásban túlzottan leegyszerűsödik, tételekké merevedik a marxizmus.* Az értelmiségnek a gyakorlat mellett az elméletet is ismernie kell, de ez persze nem biztosítja, hogy alkalmazni is egyszerű.

(Folytatás a 2. oldalon)

Megkérdeztük Bárd Andrást

Mire jó a kongresszusi levél?

Bárd András, a budapesti KISZ-bizottság oktatási intézmények ifjúsági szervezeteivel foglalkozó titkára az ELTE matematika szakán végzett. Négy évig az ELTE KISZ-bizottságán agit.-prop. titkár volt, 1977-től pedig a budapesti KISZ egyetemekkel, középiskolákkal, szakmunkástanuló intézetekkel foglalkozó osztályát vezette. Jelenlegi tisztségét tavaly április óta tölti be.

— Semmiképpen sem olyan csodaszer, ami önmagában arra késztetné a több mint 800 ezer KISZ-tagot — közöttük azokat, akik két-három oldalnál hosszabb „brosúrát" alaposan még életükben nem olvastak el —, hogy elmélyedve végiggondolják a benne rejlő kérdéseket, és az ifjúsági szövetség minden problémájára megoldási javaslatot adjanak „válaszként".

— Akkor mégis mire?

— Arra, hogy a levél kapcsán minél többen gondolkozzanak beszélgessenek, vitatkozzanak a KISZ helyzetéről, munkájáról. Arra, hogy megítéljük, megfelel-e programunk és tevékenységünk a fiatalok elvárásainak, igényeinek.

— A levél bevezetője szerint „növekszik az ifjúság és a KISZ szerepe a társadalom életében". Mit jelent ez? Talán azt, hogy a munkaképes dolgozók 40—50%-a fiatal?

— Azt is, de nem ez a lényeg. A társadalom fejlődésében is minőségi változás előtt állunk. Ez a változás — amely szorosan kapcsolódik gazdaságpolitikai stratégiánk átalakításához — régi életmodelleket tesz avulttá, időszerűtlenné, örököknek, vagy legalábbis a szocializmus egész folyamatára jellemzőnek tartott értékeket és normákat kérdőjelez meg. Az a generáció, amely tömegesen termelheti ki és sajátíthatja el a megváltozott mintákat és értékeket, a ma KISZ-tagsága, a 80-as évek ifjúsága. Nagyobb feladat, nagyobb felelősség — tehát nő az ifjúság szerepe.

— Mit jelent ez a megnövekedett felelősség?

— A KISZ ma már nemcsak nevel, mozgósít, de részt vesz a politika alakításában is. A szövetség választott szervei országos szintű döntések előkészítésében vesznek részt. Hogy egy példát mondjak: nemsokára napvilágot lát a felsőoktatás korszerűsítéséről szóló állásfoglalás, aminek a megfogalmazásában, kialakításában igen jelentős szerepe van a KISZ különböző választott szerveinek. Az a baj — hogy ezeknek a folyamatoknak hiányzik a szükséges nyilvánossága! A tagság keveset tud arról, hogy választott vezetői hogyan is képviselik az érdekeit, akár országos döntéseknél is.

— Miért van ez így?

— Miért? Mert még mindig szégyenlősek vagyunk, nem szoktunk hozzá a nyilvánossághoz. Mert még mindig élnek olyan rossz reflexek, miszerint a vita a gyengeségünket mutatja. Azt hiszik, hogy érdekek eltérése, ütköztetése valami rossz, szocializmusellenes, valami — így hát elpalástolják! Holott a pártdokumentumok és az elméleti cikkek éppenséggel hangsúlyozzák a különböző érdekek feltárásának és ütköztetésének fontosságát.

Nem tud a tagság ezekről a vitákról, mert a rossz beidegződés miatt sokan nem merik — nem merjük — kimondani: a KISZ egyik feladata éppen az, hogy az ifjúság részérdekeit képviselje, megjelenítse, adott esetben más érdekekkel, szempontokkal szemben is.

— Mi a helyzet az egyetemeken, főiskolákon?

— Sajnos a felsőoktatási intézményekben már korántsem ilyen szívderítő a helyzet. Kezdjük talán azzal, hogy a minisztérium még a mai napig sem szabályozta az ifjúsági törvényből következő jogokat! Ami azt jelenti, hogy azok a KISZ-esek, akik ennek ellenére, a törvény szellemében akarták képviselni az ifjúságot, indokolatlanul nagy ütközéseket éltek át, nem tudták érvényesíteni javaslataikat. Persze, hogy pesszimisták lettek! Ahol meg a szervezési és működési szabályzatok megadták volna a lehetőséget — ott mi nem tudtunk élni vele.

— A levél bevezetőjében olvashatjuk: feladatainknak „csak úgy tudunk eleget tenni, ha a szövetség munkáját is folyamatosan a változó körülményekhez igazítjuk".

Mi ez? Frázis vagy kritika?

— Kritika, vagy inkább önkritika. Mert igaz, hogy az eddigiekben is alkalmazkodtunk a változó körülményekhez, de a folyamatos alkalmazkodás nem vált szervezeti életünk öntörvényű, szinten automatikus elemévé. Az új gazdasági-társadalmi követelmények viszont éppen egy ilyen belső mechanizmus létrehozását kívánják meg az ifjúsági szövetségtől.

— A „Hazánk, a Magyar Népköztársaság" c. rész szerintem túl patetikus, a fiatalok nem beszélnek ilyen stílusban. Miért volt szükség erre a fejezetre?

— Ez a néhány mondat azt fejezi ki, hogy a KISZ elfogadja, magáénak vallja a párt programját, azonosul azzal, részt vesz megvalósításában.

Figyelembe kell vennünk, hogy a levél nem csupán a KISZ-tagoknak, sőt nem is csak a magyar fiataloknak íródott; nemcsak vitára serkent, hanem demonstrál is.

— „Számottevő tartalékunk egy van: az ember." E közhelyszerű cím után keveredtek az elemzések és cilkitűzések, a fontos és lényegtelen megjegyzések. Miről is szól ez a fejezet?

— Szerintem, itt nagyon is lényeges dologról van szó. A fejezet legfontosabb mondanivalója, hogy a KISZ-nek új

(Folytatás az 5. oldalon.)

Idén először!

HÍRVERÉS

Budapesti Egyetemi és Főiskolai Napok!!

Az eddig külön-külön rendezett egyetemi és főiskolai napokat az idén kiegészíti a Budapesti felsőoktatási intézmények diákjainak közös találkozója.

A napok két kiemelkedő eseménye a diákok Közművelődési és Politikai Tanácskozása, mely hosszú idő óta az első ilyen jellegű rétegtanácskozás. Hogy valóban eredményes legyen, minden diák részvételére és véleménynyilvánítására szükség van, hiszen a tanácskozások határozatai a résztvevők felszólalásai alapján a helyszínen születnek meg.

A Közművelődési Tanácskozásra a következő témaötletek merültek fel: az egyetemek és főiskolák művészeti és művelődési életének összehangolása, pl. diákmozi és -kávéház, közös programfüzet és kiadványok létesítése.

A Politikai Tanácskozáson szeretnénk elérni, hogy a diákéletünkkel kapcsolatos összes probléma felvetődjék: a többi között diákönkormányzat, szociális, tudományos-oktatási kérdések.

A változatos program keretében lesznek még filmbemutatók, tárlatok táncmulatságok, további tanácskozások, ínycsiklandó gasztronómiai bemutató, és fellépnek a diákok öntevékeny művészeti csoportjai is.

A kulturális rendezvényeken bárkit szívesen látunk.

A részletes műsorról és időpontokról a Pesti Műsorból, a napilapokból, az egyetemi és főiskolai lapokból, valamint plakátokról értesülhettek.

Az első Budapesti Egyetemi és Főiskolai Napok szervezői

TDK-konferencia 1981

BEFEJEZŐDÖTT február 13-án az 1980/81-es TDK-konferencia. Szervezése, lebonyolítása nagyon sok következtetés, tanulság levonását kívánja meg. A konferencia a kétévenként megrendezésre kerülő OTDK jegyében szerveződött, köztudott ugyanis, hogy a marxizmus—leninizmus szekciót egyetemünk rendezi.

Előzetes becslések alapján 40-50 dolgozatra számítottunk, s alaposan alábecsültük, mivel 97 dolgozat érkezett. A mennyiség növekedése egyáltalán nem a minőség gyengülését hozta magával, hanem sok esetben rendkívül magas színvonalú szakmai teljesítményeket. Az előzetes elbírálások után 78 dolgozat kerülhetett felolvasásra, melyből azután 76 valóban előadásra is került. A 12 szekcióban 10 első-, 20 második-, 11 harmadik-, 7 különdíjat és 3 tanszéki különdíjat osztottak ki a zsűrik.

Rendkívül figyelemre méltónak ítélhető az a teljesítmény, amelyet a Szakkollégium évek sorára visszamenőleg felmutat. Az idei rekord TDK terméshez nagyon sokkal járult hozzá. A részt vevő dolgozatok 39,4%-a, a Szakkollégiumból érkezett, s eredményességükre jellemző, hogy a díjak 42.5%-át vitték el. Megállapítható, hogy az itt folyó igényes szakmai munka jótékony kisugárzással van az egyetemi tudományos diákköri tevékenység egészére.

Ha egy kicsit tágabb dimenziókban szemléljük a tudományos diákköri tevékenységet, akkor feltétlenül ki kell hangsúlyoznunk, hogy az országos diákköri konferenciák szervezési elveinek kialakításában az egyetemi TDK bázisát alkotó Szakkollégium véleményét nem szabad figyelmen kívül hagyni, hanem minden erő latbavetését támogatni kell. A magánbeszélgetéseken mindenki által dicsért kezdeményezéseivel, elveivel a Szakkollégium a problémák fórumra elkerülésekor sajnos sokszor magára marad.

AZ IDEI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK kétségbevonhatatlan szakmai eredményei mellett szólni kell az elkövetett hibákról is. Ezek egy része bocsánatosnak tekinthető, vagyis nem a szervezőkön múlott, más része mellett azonban nem szabad tétlenül elmenni. A dolgozatbeadás határidejét ismét sokan „félreértették", pedig a Közgazdászon és plakátokon keresztül egyértelműen világos információt adtunk. A TDK Tanács ismételten csak a hallgatókra való tekintettel fogadta el a késve érkező dolgozatokat, jól látva, hogy akik tartották a határidőt, ezzel hátrányba kerültek.

Sikerült megvalósítani, hogy a dolgozatok elbírálásánál a témavezető ne opponáljon, s a TDK-k zöménél külső opponenst vontunk be. Sajnos a bírálatok visszaérkezésével kapcsolatban súlyos nehézségek merültek fel.

Nem volt kielégítő a tájékoztatás, plakátok késve, vagy egyáltalán meg sem jelentek. Erről a szervezők jóhiszeműsége tehet, mert komolyan vettek ígéreteket, amelyek azután soha nem váltak valóra. Az idén kevesebbekhez jutott el a TDK meghívó füzet, s ráadásul az is hiányosan. Sajnos a nyomdában két lapból 80 darabbal kevesebbet csináltak, s mire ez kiderült, az utánnyomás a nagy átfutási idő miatt lehetetlen volt. Ugyanez történt a meghívó borítólapjával is.

Sajnos, a TDK Tanács, mint egész nagyon gyengén funkcionált, a teljes konferencia megszervezése tulajdonképpen 2-3 emberre hárult. Ez egyrészt a vizsgaidőszak miatt volt így, másrészt pedig a TDK Tanácsban létező egyenlőtlen munkamegosztás miatt, melyen a jövőben feltétlenül változtatnunk kell.

Sajnos komoly nehézségeket jelentett az is, hogy a házi konferencia szervezésével egyidőben folyt az OTDK marxizmus—leninizmus szekciójának szervezése. A nem kellő mértékben összehangolt munkák során nehéz volt a nagyközönségnek eligazodni az információk között.

A végére hagytuk, de korántsem utolsó rendű probléma a TDK pénzügyi finanszírozási kérdéseinek megoldatlansága. Évekre visszamenőleg ugyanazokba a nehézségekbe ütközünk, s minden javaslatunk, próbálkozásunk kudarcba fulladt. Az egyetemi vezetésnek oda kell hatnia, hogy a kívánalmak (virágzó TDK-élet) és a realitások (megoldatlan pénzügyi feltételek) között tátongó szakadék megszűnjön. A jelenlegi feltételek között meglehetősen komikus, hogy nem létező pénzügyi kereteket próbálunk felosztani, belőlük takarékoskodni, gazdálkodni.

Az egész konferencia alapos értékeléséhez több idő szükséges. Most csupán az állapítható meg, hogy reális érdeklődés van a hallgatók körében a rendszeres tudományos tevékenység iránt. A figyelemfelkeltést, tapasztalatszerzést és tanulást a jelenlegi konferencia jól szolgálta. Az érdeklődést bizonyítják azok az adatok, amelyek az egyes szekciók látogatottságáról állnak rendelkezésünkre. Örömmel vehetjük tudomásul, hogy nőtt a közösen írt TDK dolgozatok száma és sikeresen kapcsolódtak be a TDK-mozgalomba olyan szak hallgatói is, ahol ezidáig ez nem volt jellemző. Sajnos még mindig vannak olyan területek, ahol hosszú évek óta nem születik egyetlen dolgozat sem. Nem mindenütt tekintik még szívügyüknek a TDK támogatását, van ahol adminisztratív korlátok állításától sem riadnak vissza. Szerencsére nem ez a jellemző, de tény, hogy nem ártana még több figyelem, segítő együttműködés, áldozatvállalás ennek a nagyon fontos ügynek a felkarolására.

Nagy Gyula
a TDK tanács titkára

TDK-konferencia – TDK-konferencia – TDK-konferencia

Nyers Rezső beszéde a TDK-konferencián

(Folytatás az 1. oldalról)

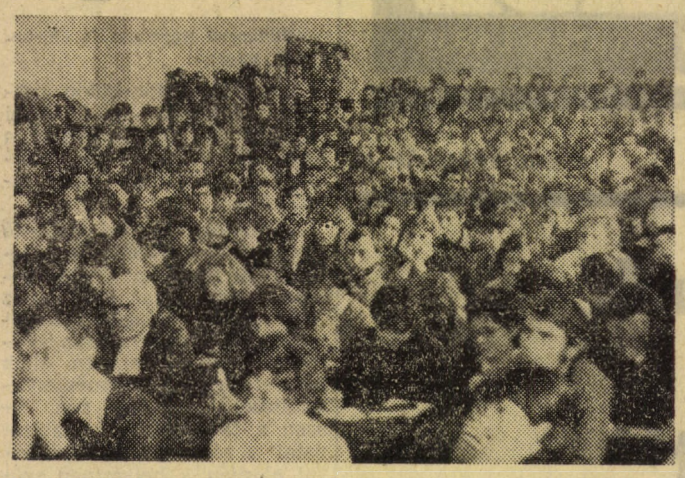

Az elmúlt évtized gazdasági, társadalmi problémáiról szólva Nyers elvtárs a következőket mondotta:

Az 1974—1978-as évek sajátos időszak volt a magyar gazdaságban. A megváltozott körülmények között a hitelfelvételek növelése vált szükségessé, ami az eladósodás problémáját vetette fel. Emellett a hirtelen világgazdasági változások beálltával nem fékeztük le a gazdasági növekedést, hanem fokoztuk. Ezzel a veszteségeink nem csökkentek, hanem növekedtek. A gazdasági mechanizmus elvesztette a szigorú terelő hatását. Ebben az időszakban csökkent a KGST országainak növekedésének dinamizmusa, és a helyzet a következő ötéves időszakban sem változik.

A KGST-ben a magyar népgazdaság kellően versenyképes. A terveket egyeztettük, és a gazdasági közösség stabil kapcsolatot jelent az import, az export terén, a tudományos és műszaki együttműködésben egyaránt. *De a KGST a következő öt esztendőben sem lesz egy dinamikus gazdasági közösség.* A magyar népgazdaság fejlődését nem dinamizálja, de nem is hátráltatja, hanem azon az alacsony növekedési szinten támogatja, amelyen növekedést amúgy is tervezünk.

Gazdasági mechanizmusunk újjászervezésében kezdeti eredményeket értünk el. Kis mértékben már megvalósult a kétszintűség az árrendszerben — bár ezt sokan vitatják. A belső és külső árak összekapcsolása terén még sok a bizonytalanság. A megoldás nem az, hogy majd jobban fogjuk szimulálni a világpiaci árakat, hanem az, hogy a valóságos import révén engedjük a külső árakat érvényesülni.

A hatékonyság romlásának következményei most jelentkeznek belpolitikai, társadalmi életünkben problémaként. A társadalom inerciája ellenáll, mentőöveket keresnek a nehéz helyzetbe került vállalatok. A központi vezetőség ne adjon pénzügyi segítséget a veszteségesség fennmaradásához.

A jövedelemelvonásban még ma is jelentkezik az a tendencia, hogy a jövedelmezőbb vállalatoktól jobban vonnak el, hogy ezzel növeljék a központi költségvetés bevételeit, illetve segélyezik a veszteséges vállalatokat. De a légkör kedvezőbb változását jelzi az új iparügyi miniszter, Méhes Lajos nemrégiben mondott beszéde.

A társadalmi fejlődésünkhöz elengedhetetlen a politikai intézményrendszer továbbfejlesztése. A munkásosztály vezető szerepének érvényesítésében ma a politikai szövetségesekkel való közös érdek megtalálása a lényeges.

Az érdekek reális feltárásával, szembesítésével, a demokratikus jogok és intézmények működésével lehet igazán hatékony az ellenőrzési és döntési mechanizmus. A társadalomnak is az az érdeke, hogy minden vélemény nyilvánosan elhangozhasson, azon dondolkozhassunk és utána döntsünk. Ebben az irányban történt változás a kereskedelmi kamara megújulásával, amely ezentúl a vállalatok érdekképviseletét látja el.

Előadásának befejezése után Nyers elvtárs sok sikert kívánt a TDK-konferencia résztvevőinek.

Körösényi A.

A válaszkeresés igényével

A hetvenes években nyakunkba szakadt válság minden valószínűség szerint nem adta meg magát az új évtizednek. Új jelenségek várnak értelmezésre, régebbi válaszokat cáfol a valóság, korábbi értékek hullnak porba, sokféleség és bizonytalanság kínál fontos kutatási témákat. Az egyetemi tudományos diákköri konferencia tudományos szocializmus-filozófia szekciójában előadott dolgozatok legjobbjai a válaszkeresés igényét mutatták.

Az első napon *Kautzkyval, Csernyisevszkijjel, Hruscsovval* foglalkozó témák szerepeltek, a második napon *Rousseau-ról,* a közép-kelet-

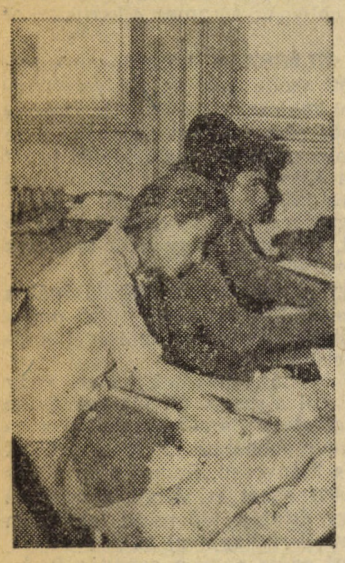

európai népek együttműködéséről, majd az olasz fasizmus és a *KOMINTERN* viszonyáról hangzott el előadás. Az írásbeli munkát itt sem ismerte a hallgatóság, így hozzászólni az elhangzottakhoz alig valaki tudott, és vita is többnyire a zsüritagok nézőpontkülönbségeiből adódott.

Milyen gazdasági és politikai útkeresés jellemezte a Szovjetuniót 1953—1958 között, a *Hruscsovval* fémjelzett korszak első felében — ezt vizsgálta *Hegedüs István* és *Petőcz György.* Korabeli beszédek, pártdokumentumok alapján alkottak maguknak képet és véleményt *Hruscsovról,* és a korszakról. Előadásukban beszéltek a Szovjetunióban élő *Hruscsov-képről,* ami szerint mindig sietős, sokmindenbe belefogó, nem túlzottan pozitív figurája a történelemnek. Véleményük szerint Magyarországon Hruscsov-kép nem lelhető fel. Értékelték a szerzők Hruscsov reformintézkedéseit, a szűzföldek feltörését, a területi apparátusok munkáját. Előadásukban elmondták, hogy a korszakra vonatkozó magyarul fellelhető irodalom eléggé hiányos, például *Hruscsovnak* a XX. kongresszuson elhangzott leleplező beszéde eddig még nem jelent meg magyarul. Dolgozatukban foglalkoztak azzal, hogy a Szovjetunióban végbemenő gazdasági és személyi változások hogyan függtek össze a magyar gazdasági és személyi változásokkal, és azt állapították meg, hogy az 1956 előtti szoros kapcsolat 1956 után lazává vált. Az értékelésben *Széll János* elmondta, hogy Magyarországon is fellelhető Hruscsov-kép, természetesen az idősebb generációban erősebben. Ez *Hruscsovot* pozitív reformként tartja számon, aki ezeket a központ nagy hatalmával akarta megvalósítani.

Nikodémus Antal, A kelet-közép-európai népek együttműködésének eszmetörténeti fékezői, — gondolatok a nemzeti kérdéssel kapcsolatos vitákhoz — című dolgozatában többek között *Bibó István* egy 1946-os röpiratának feldolgozásával vizsgálja ezen kis országok történelmét, s benne egymáshoz való kapcsolatát a középkortól napjainkig. Az előadás után a zsüri tagjai részletesen mondták el véleményüket a dolgozatról, a benne feldolgozott irodalmakról, és közben Bibó Istvánról. Ez az egy óra legalább olyan izgalmas volt a hallgatóságnak, mint a dolgozat fő gondolatainak ismertetése. Bibó István munkásságának elemzése ma még nem történt meg minden vonatkozásban, ezért a különböző megközelítések nagyon segítik az eligazodást életművében. Itt is többféle vélemény fogalmazódott meg róla. Elhangzott olyan gondolat, hogy nem dönthető el egyértelműen, vajon Bibó olyan polgári demokrata volt-e, aki a parasztság és a munkásság érdekeit messzemenően figyelembe véve akart szociális vívmányokat végrehajtani, vagy olyan, a szocializmus felé hajló gondolkodó, aki olyasfajta szocializmust akart, mint az olasz eurokommunisták. A vitában több olyan új szempont is előkerült, amely bizonyára hasznos lesz majd a szerzőnek a dolgozat továbbfejlesztésében.

Végül is megállapítható, hogy ebben a szekcióban értékes dolgozatok születtek, magas színvonalú előadások hangzottak el, s izgalmas hozzászólások, viták szolgáltak a nem túlzottan népes, de kitartó hallgatóság okulására.

M. G.

Koncentráció és szakosodás

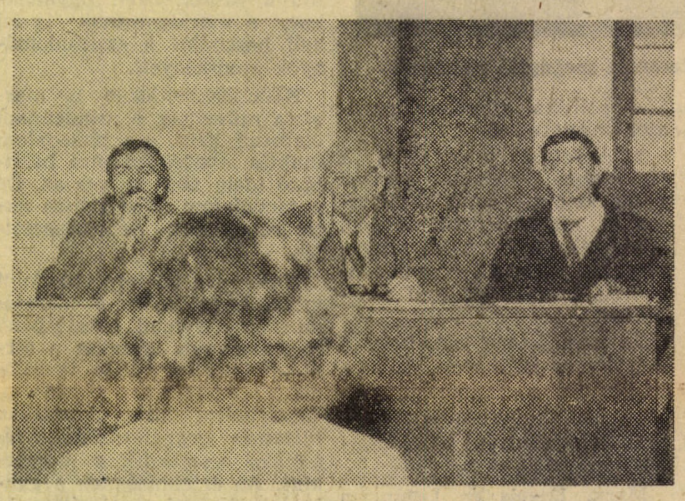

A mezőgazdasági szekción a versenyző dolgozatok egyetlen közös vonása az volt, hogy valamennyien a mezőgazdaság valamelyik területéről készültek. Természetesen az élelmiszertermelés szerteágazó tevékenységének csak töredékét érinthették így is.

Erhardt László, aki a Mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztése elnevezésű szakszemináriumot hallgatója, a magyar mezőgazdaság iparszerű termelési rendszereinek kérdéseivel foglalkozott. Az iparszerű termelési rendszereket úgy is megfogalmazhatjuk, hogy azok a termelőerők fejlesztésének, mint a gazdaság általános fejlődési irányának sajátos szervezetei a mezőgazdaságban.

A termelési rendszer tartalmi oldala az iparszerű technológia, szervezeti oldala a gazdasági társulás, szerződéses megállapodás. Ma már a termőterület 30 százalékán működnek termelési rendszerek! Alapvető jellemzői: a termelési költségek emelkednek, de ez a többlettermés révén általában megtérül. A mennyiségi munkaerőigény csökken, a minőségi emelkedik. Minden termelési tényező tervezve illetve valószínűsítve van.

Szűkebb értelemben kettő, tágabb értelemben három olyan tanulmány született a kilencből, amely azonos témával foglalkozik. Ez a koncentráció és a szakosodás.

A dolgozatokat Nagymihály Kálmán és Szőke Kálmán, valamint Nagy Imre és Póczik Borbála közösen készítették, míg a harmadikat Szőke Kálmán egymagában. 1968-tól 1978-ig álltak rendelkezésükre adatok, melyekből közös módszer, a klaszteranalízis (több ismérv alapján homogén csoportok létrehozása) alkalmazásával vonták le következtetéseiket. Közös megállapításuk az, hogy a koncentrációt semmiféle öncél nem igazolhatja, akkor van értelme, ha hatékonyabb működést eredményez.

Heimann Zoltán, és Horváth Ágota külön-külön is készítettek dolgozatot a szekcióra, közös munkájuk témája a termelékenység növelésének tényezői a mezőgazdaságban.

Nagy Dániel a geotermikus energia hasznosításának kérdéseiről írt. Szavai szerint: megszületett egy csomó kút, amelyek ontják a jouleokat, fel kell használni őket, hiszen „betevő paradicsomunk" érdekében is ez a célszerű.

Szőke Miklós harmadéves agrárszakos hallgató a mezőgazdasági termelőszövetkezetek beruházásainak alakulásáról írt tanulmányt.

B. G.

A fotókat Korpics Mirkó készítette

„Hasonlít a műkorcsolya-bajnokságra"

Népes hallgatóság érdeklődése mellett kezdte meg munkáját szerdán 2 órakor a pénzügyi szekció.

Négy dolgozat került feldolgozásra,

A *„Működésben az új árrendszer. Az 1980-as árrendszer kialakulása, céljai, gyakorlati tapasztalatai"* című dolgozat egy szakkollégistákból álló közösség *(Adorján, Csikós, Jávor, Jekli, Koji, Zupcsán)* munkája, interjúk alapján, gazdasági vezetők megkérdezésével készült. Mégis a dolgozat-előadásokon inkább már ismert általánosságokat hallottunk. — Az árrendszer bevezetésének fő okairól, fő követelményeiről, fejlesztésének irányairól, stb. —, kevés szó esett viszont arról, hogyan funkcionál, milyenek egyéves működésének gyakorlati tapasztalatai.

Másodikként két harmadéves pénzügyes, *Kozma Nóra és Nagy Zoltán* adta elő dolgozatát *„A Beruházás finanszírozási politika dilemmái"* címmel. Dolgozatuk tartalmának rövid áttekintése után egy szűkebb témakört részleteztek: a banknak a beruházási finanszírozásokban betöltött szerepét és e szerep növelésének lehetőségét vizsgálták néhány jelentősebb elképzelés alapján. Az ismertetett cikkeket két csoportra osztották aszerint, hogy a szerző szükségesnek tartja-e a gazdaságirányítási rendszer megváltoztatását a bank jelentőségének további növeléséhez a beruházás-finanszírozás területén, vagy sem. Mindkét felfogásra hoztak példákat, így többek között ismertették és bírálták Kopátsy és Tardos elképzeléseit a tőkés mintájú bankok köré csoportosuló vállalatok részvénytársasági, illetve holdingformáiról. Az előadások utáni vita és a zsüri hozzászólásai főleg az utóbbi témakörhöz kapcsolódtak.

A harmadik előadott dolgozat szintén harmadéves pénzügyesek *(Szentgáli Tamás, Urbán László, Zsáky Mátyás)* közös munkája. Címe: *„A magyar árfolyampolitikáról".* A dolgozatot *Urbán László* ismertette tömören és nagyon színvonalasan. Röviden elemezte árfolyam-politikánknak az export és import volumenére gyakorolt hatását, majd részletesebben az árfolyam szerepét vizsgálta az export növelésére ösztönző tényezők közül. Túlment ugyanakkor az árfolyampolitika elemzésénél, amennyiben egy új, szerintük megfelelőbb valutaárfolyam meghatározási módját vázolta fel, amelyben a cserearányromlásnak, mint korrekciós tényezőnek figyelembevételét javasolta.

Utolsóként *Vajda László* került sorra *„Az úgynevezett keynes-i forradalom"* című dolgozatával. Annak első része Keynes általános elméletének leírását tartalmazza „A foglalkoztatás, a kamat és a pénz általános elmélete" című Keynes-mű alapján, míg a második eredetileg vázlat lett volna, elméletének marxista bírálatához, de aztán, mivel nem sikerült egységes szempontokat találni, amelyek alapján Keynes egész munkásságát át lehetne fogni, végül is csak egyes tételeit elemzte, illetve bírálta. Előadásán azonban nem ment bele ezek ismertetésébe, ehelyett arra a kérdésre keresett választ, miért válhatott a keynesianizmus a monopolkapitalizmus apologetikájává, és miért idézett elő forradalmat a polgári közgazdaságtanban.

A szekcióülés során felmerült egy. a dolgozatok elbírálása körüli régi — és úgy tűnik kiküszöbölhetetlen — probléma. A zsüri egyik tagja, *Bánfi Tamás,* elmondta, hogy némi lelkiismeret-furdalást érez, mert az árfolyam-dolgozat egyik opponenseként relatíve alulpontozta ezt a munkát. Az értékeléskor elég magas mérce alapján bírálta a dolgozatot, akkor még arról is meg volt győződve, hogy több pontot adott rá, mint amennyit érdemelt volna. Később azonban, amikor már olvasta a többi dolgozatot és látta a magas pontszámokat, egyáltalán nem tartotta reálisnak a kialakult sorrendet. Ez a meggyőződése az egyes előadások után csak erősödött, úgyhogy a szekcióülés végén nevetve-sajnálkozva meg is jegyezte: kis túlzással azt mondhatná, hogy a TDK-konferenciák hasonlítanak a műkorcsolya-bajnokságra: inkább a pontozók, mint a versenyzők versenyei.

A pontozás rendszeréről már sok vita folyt, nem is szeretnék ezzel foglalkozni. Természetes, hogy a szubjektivitást nem lehet kiküszöbölni az értékelésből. Arra azonban biztos lehetne módot találni, hogy az opponenseknek legyen nagyobb viszonyítási lehetősége a bírálat során, vagy a zsüri dönthessen nagyobb szabadsággal a végső sorrendről. Ez utóbbihoz persze az kell — és ennek jó példáját látjuk a pénzügyi szekcióülésén —, hogy a zsüri ismerje a szekcióban felolvasásra kerülő dolgozatokat. Hiszen csak a szóbeli előadásokra támaszkodva nehezen hozhat érdemi döntést.

G. E.

Vállalati gazdálkodás

Időszerű témák, amelyek népgazdaságunk mai fontos kérdéseire, problémáira igyekeznek feleletet adni. Ez jellemezte a „vállalati gazdálkodás" szekcióban elhangzott dolgozatokat.

A hallgatók kiváló elméleti felkészültséggel és gyakorlati tapasztalattal oldották meg a maguk elé kitűzött feladatokat. Otthonosan mozogtak a szakirodalomban, s az egyetemen szerzett tanultakat is jól hasznosították.

A 11 elbírált dolgozat közül első helyen László Olga IV. évfolyamos iparszakos hallgató végzett. „Bérpolitika és munkaerőgazdálkodás egy szénbányászati vállalatnál" című munkájában a Nógrádi Szénbányák Vállalat munkagazdaságtan problémáiról írt. Foglalkozott a bérek differenciáltabb elosztásával, s javaslatot tett a jövedelmen belül a mozgó részarány növelésére. Mindezt nem csak elméleti elgondolásokkal, hanem magasabb rendű matematikai módszerekkel végzett számításokkal támasztotta alá. A kiváló szerző, egyben remek előadónak is bizonyult. Jegyzetek nélkül, felkészülten, átgondoltan válaszolt a neki szegezett kérdésekre.

A viszonylag nagy számú előadás miatt a rövidre szabott idővel jól gazdálkodtak a hallgatók, kiemelve dolgozatuk lényegét. Néhányan vetítéssel, ábrákkal, táblázatokkal tették szemléletessé előadásaikat De nem csak az előadók, de a „közönség" is készült erre a konferenciára. Átlagosan 30-an — váltásokkal — követték figyelemmel az elhangzottakat. Kérdéseikkel, építő megjegyzéseikkel kapcsolódtak be a munkába.

A bírálók — mintegy húszan — nem egyforma mértékkel minősítettek egy-egy dolgozatot. Volt aki túl magas, vagy éppen alacsony mércét állított a pályázók elé. A bíráló bizottság azonban áttanulmányozta a dolgozatokat és bírálatokat egyaránt, s az átlagos szinttől eltérő pontszámokat az előadásokon adott pontszámmal korrigálták.

K. Zs.

TDK-konferencia – TDK-konferencia – TDK-konferencia

Lezáratlan problémákról

A világgazdaság szekcióra a korábbi évekhez képest kevesebb dolgozat érkezett be, de mint azt a szekció elnöke a TDK záróülésén kifejtette, szélesebb skálán mozogtak a témák. A felvetett — és sok esetben egyáltalán nem lezárt, nem megoldott — problémák, kérdések a dolgozatok aktualitására utaltak. Az öt téma mindegyike foglalkozott a fejlődő országokkal, közülük három kifejezetten a harmadik világgal kapcsolatos elméleti, gyakorlati kérdésekkel.

Frank Gábor (IV. kül. gazd.) A kőolajcentrikus energiagazdálkodás hatása a 70-es évek világgazdaságára címmel írta meg az ugyancsak aktuális témával kapcsolatos dolgozatát.

A második díjat nyert *Magasházi Anikó* (III. kül. gaz.) a transznacionális vállalatok stratégiájával foglalkozott a fejlődő országokban. Élvezettel hallgattuk a színes, kicsit hosszúra sikerült előadást, mely a külföldi irodalmak, interjúk, szaklapok alapján érdekes meglátásokkal és összefüggések feltárásával ismertette meg hallgatóit.

Az első díjat *Mezei Géza* (V. nemzetközi) nyerte, aki a kelet-nyugati ellentmondás hatását viszgálta az Észak-Dél probléma alakulására. Az előadás nagy tájékozottságról, alapos munkáról tett tanúságot.

Az egyik legtöbb vitát kiváltó dolgozat szerzője *Kalotay Kálmán* (III. kül. gazd.) volt. A fejlődő országokba irányuló tőkekivitellel, és ennek hatásaival foglalkozott. Az előadás befejezésekor elmondta: a dolgozatot korántsem tekinti lezártnak. Talán ezért is bontakozott ki heves vita a témáról még a zsüri tagjai között is. Alaposan kérdőjelezték meg módszertani, terminológiai, vizsgálódási problémákat — s mint az egyik zsüritag hozzászólásából is kiderült — ezekre szakemberek is nehezen tudnak (tudnának) válaszolni.

A dolgozat harmadik díjat nyert.

Az utolsó előadás az importhelyettesítés és exportorientáció fejlődő országokkal kapcsolatos kérdésével foglalkozott.

Szerzője *Kalotay Kálmán* volt.

Ugyanaznap a kilenc órakor kezdődő politikai gazdaságtan szekció első témáját *Kalotay Kálmán* olvasta fel a gazdasági elmaradottságról.

Három dolgozat — egy nap alatt — egy év alatt. Hasonlót csak *Szakolczay Árpád* V. éves tervgazdos hallgató produkált.

Kálmán harmadéves külgazdos diák. Közelről ismerem, csoporttársa vagyok. Örökmozgó. Nincs olyan vita, amely ne az ő kezdeményezésével, részvételével zajlana a szemináriumokon, nem tudunk olyan kéréssel hozzá fordulni, amelyben ne próbálna segítséget nyújtani. Most azonban elsősorban a TDK-val kapcsolatban kérdezem:

— *Dolgozataid egymással összefüggő kérdésekkel foglalkoznak. Hogyan tudtál harmadéves létedre egy témából kiindulva három dolgozatot megírni, méghozzá nem is akárhogy?*

— Az alaptéma kiválasztásának kérdésében messzire kellene visszanyúlni, mert a gazdasági fejlődési utak iránti érdeklődésemet már a középiskolai történelemtanárom is felkeltette. A kérdéssel azonban komolyabban csak a második év elején kezdtem el foglalkozni, amikor bekerültem a Rajk László Szakkollégiumba. Egy éven keresztül intenzíven foglalkoztam a témával, és az összegyűlt anyag rendezése során merült fel bennem az a lehetőség, hogy az anyagot három részben lehetne a legmegfelelőbben kidolgozni.

— *Mennyiben jelentett segítséget ehhez az, hogy szakkollégista vagy?*

— Bár elég sok elfoglaltságot jelent, szerencsém volt, mert a kollégium világgazdaság szekciójában hasonló kérdésekkel foglalkoztunk, és rendszeresen megvitattuk, ki hogyan áll egyénileg választott témájának tanulmányozásában és segítséget nyújtott a rendszeres munkához, a további kutatásokhoz, a továbblépéshez.

— *A szakkollégiumi munka mellett a csoport érdekvédelmise, a szakvezetőség érdekvédelmi felelőse, és a kari TDK-bizottság diákfelelőse vagy. Hogyan jut mindenre időd és energiád?*

— Bizony nehéz mindenre időt szakítani és néhányszor bizony időzavarba is kerültem. De hajtott az, hogy érdekelt amit csináltam és fontosnak tartottam. Úgy érzem, van annyi idő az egyetemen, hogy tudatos, ésszerű beosztással mindezeket meg lehessen valósítani. Bár ez nem mindig sikerül.

— *Van-e már valami konkrét elképzelésed jövőbeli munkáddal, tevékenységeddel kapcsolatban?*

— Szeretnék most már kevesebb dologgal foglalkozni, még inkább a szakmai munkára koncentrálni. Emellett több időt kell szakítanom a szakmától független területekre is.

Pirityi K.

Díjnyertesek

A tudományos diákköri konferencia díjainak átadására február 13-án került sor. A nyertesek a következők:

POLITIKAI GAZDASÁGTAN:

I. Sipos Sándor (IV. pénzügy), II. Szántó Tibor (IV. pénzügy) és Szakolczay Árpád (V. tervgazd.), III. Hann Péter (V. tervgazd.), valamint Pálfi József (IV. pénzügy). Különdíj: Borbély László (III. tanár A) és Kalotay Kálmán (III. külgazd.).

TUDOMÁNYOS SZOCIALIZMUS-FILOZÓFIA:

I. Nikodémus Antal (V. tervgazd.), II. Hegedüs István — Petőcz György (IV. pénzügy), III. Kovács Júlia — Pánczél Zsolt és Szkladányi Sándor (IV. közlekedés).

GAZDASÁGPOLITIKA:

I. Király László (V. tervgazd.), II. Nikodémus Antal — Novotnik Imre (V. tervgazd.), valamint Schalkhammer Erika (IV. áruforg.).

PÉNZÜGY:

I. díjat a zsüri nem adta ki. II. Adorján — Csikós — Jávor — Jekli — Koji — Zsupcsán; Kozma Nóra — Nagy Zoltán (III. pénzügy); Szentgáli Tamás — Urbán László — Zsáky Mátyás (III. pénzügy). A tanszék különdíját Vajda László (V. tervgazd.) kapta.

SZOCIOLÓGIA:

I. Berki Sándor (V. ipar esti), II. Darvas Péter (IV. pénzügy), valamint Kovács Szilvia — Gaál Gyula (IV. pénzügy), III. Gulácsi Gábor (IV. pénzügy).

MATEMATIKAI ÉS STATISZTIKAI MÓDSZEREK:

I. Paprika Zita (V. tervgazd.), II. Szakolczay Árpád (V. tervgazd.), a másik második díjat szintén ő nyerte, III. Fekete Gábor — Tóth Tamás (III. tanár B), különdíj: Kónya László (IV. tervgazd.).

AGRÁRGAZDASÁG:

I. Nagymihály Kálmán — Szőke Kálmán (IV. agrár), II. Erhardt László (IV. agrár), valamint Heimann Zoltán (III. külgazd.), III. Nagy Imre — Pócsik Borbála (III. agrár), különdíj: Horváth Ágota (III. agrár).

VILÁGGAZDASÁG:

I. Mezei éza (V. nemzetközi), II. Magasházi Anikó (III. külgazd.), III. Kalotay Kálmán (III. külgazd.).

KÜLGAZDASÁGI:

I. Patyi Sándor (V. külgazd.), II. Oláh László — Sipos Anna (III. külgazd. — IV. pénzügy).

VÁLLALATI GAZDÁLKODÁS:

I. László Olga (IV. ipar), II. Burka Endre (IV ipar), valamint Wéber Julianna (végzett), III. Ferenc Mária (IV. ipar), valamint Zsiga Erzsébet — Darab Ágnes (IV. ipar) különdíj: Benke Valéria (végzett), Bóta Erzsébet (IV. ipar) és Koji László (IV. ipar).

KÉSZLETGAZDÁLKODÁS:

I. Hunyadi Csilla (V. tervgazd.), II. Nádházi Ágnes (III. tervgazd.), III. Laub Ágota (III. pénzügy), a tanszék különdíját Pulai Katalin (III. tanár A) kapta.

PEDAGÓGIA:

I. díjat nem adtak ki. II. Balogh Irén (III. tanár B), különdíj: Lukács János (III. tanár B).

Vita a vállalatról

Viszonylag szép számú érdeklődő jelenlétében négy dolgozat szerepelt *a külgazdasági szekcióban. Cserti Klára* (IV. külgazd) munkájának — *az osztrák—magyar gazdasági kapcsolatok* — apropóján vita bontakozott ki a vállalati struktúráról, a kis- és középvállalatoknak a gazdaságban betöltött helyéről, szerepéről. *Máriás Antal — érdeklődő vendégként vett részt a szekcióban — megállapította, hogy nem végterméket, késztermékeket, hanem eladható, nyereséges terméket kell gyártanunk. Palánkai Tibor szerint az a fő gond, hogy a vállalatok többsége nem igazából vállalat. (Mádi Csaba,* a külgazd. tanszék adjunktusa: *„Cserti Klára kissé félszegen adott elő, nem tartott kapcsolatot a hallgatósággal, a kérdésekre adott válaszai bizonytalanok voltak.")*

Ezután *Lukács János* (III. tanár B) beszélt *a Csepel Művek szerszámgépgyárának sajátosságairól, a KGST-n belüli munkamegosztásban.* (Mádi Csaba: *„Jól indított, de aztán szétesett az előadása, viszont talpraesett, jó válaszokat adott.")*

Az *Oláh László* (III. külgazd)—*Sipos Anna* (IV. pénzügy) *páros a magyar licenckereskedelemről tartott előadást.* A szellemi termék kereskedelemnek (amely kb. 1 milliárd forintot tesz ki évente) egyik nagy csoportja a licenc és know-how kereskedelem. *Az előadók megállapították, hogy nem megfelelő ennek az aránya az ország fejlettségéhez mérten. (Mádi Csaba: „Az Oláh—Sipos páros néha hányaveti módon reagált a kérdésekre, de jól, ügyesen válaszolgatott.)*

Végül *Patyi Sándor* (V. külgazd.) *Fejlesztés, felzárkózás-kooperáció útján című dolgozatát ismertette.* A Rábatex tapasztalatai alapján *vizsgálta a textilipari rekonstrukció folyamatát.* Egy osztrák céggel (amellyel kooperációban áll a Rábatex) hasonlította össze a magyar vállalatot. Meggyőző és imponálóan biztos előadásmódjával is felhívta magára a figyelmet.

(Mádi Csaba: „Patyi Sándor nagyon tetszett, papír nélkül, jól felépített előadást tartott, s talpraesett válaszokat adott.")

Tóth Tamás szekcióelnök, a külgazdasági tanszék vezetője értékelésében *kiemelte a jó vitaszellemet és az előadók retorikai készségét,* amely több esetben is elérte az egyetemi előadók színvonalát. **B. L.**

A politikai gazdaságtan szekcióról

Nem tudom pontosan értelmezni, mivel nem nagyon van összehasonlítási alapom, de mindenképpen érdekesnek tartom, hogy a politikai gazdaságtan szekcióban felolvasásra került nyolc dolgozat közül a zsüri valamilyen formában hetet díjazásra érdemesnek ítélt.

Talán a sok kiváló magas színvonalú munka közül lett volna hiba néhányat nem elismerni, vagy csak a zsüri volt döntésképtelen, s a nem túlságosan nagy különbségeket különdíjakkal próbálta meg áthidalni? Az egészről nem csak azért írok ilyen hosszan, mert az idén úgy tűnik inflálódott egy kicsit a TDK-helyezések értéke, hanem mert máshol is, például a pénzügy szekcióban, ahol négy induló közül három második helyezés született, s a negyedik sem maradt díjazatlan.

Ezek után szemtelenségnek tűnhet, ha éppen a nyolcadik helyezett dolgozat ismertetésével kezdem beszámolómat. Azért döntöttem így, mert véleményem szerint egy kicsit ez a mű adta meg az alaphangulatot az egész szekcióüléshez, a közönség is ezt figyelte a legnagyobb számban és érdeklődéssel. Körösényi András és Gém Erzsébet munkájára gondolok. Dolgozatukban a marxi társadalomfejlődési elméletet, Marxnak a posztkapitalista társadalomról alkotott gondolait a szocializmus politikai gazdaságtanával vetették össze, s néhány lényeges ellentmondáshoz jutottak. Szerintük ezek a marxi társadalomfejlődési elmélet téves értelmezésén alapulnak, s vizsgálatuk azért is fontos, mert a szocialista országok gazdaságpolitikájának törekvései jó részt a politikai gazdaságtanon, mint elméleti bázison nyugszanak.

Több dolgozat is mintegy kapcsolódott ezekhez a megállapításokhoz, konkretizálva azokat. Közülük most Pálfi József: Egy új paradigma lehetősége a közgazdaságtudományban című munkáját említenám meg. A paradigma olyan elmélet, mely a további kutatások számára modellként szolgálhat, újszerű, nyitott, problémafelvető. Nos, ennek lehetőségét véli a szerző Kornai János: A hiány című könyvében kifejtett elméletében felfedezni. Bizonyításul egy, a szocializmus politikai gazdaságtanának hagyományos fogalmi rendszerével, metodológiájával, kérdésfelvetésével dolgozó művel hasonlítja össze. Végső konklúziója talán az, hogy a korábbi elmélet szerint szervezett centralizált társadalomban mindennek a legfelsőbb szintről kell kiindulnia, s így tulajdonképpen itt nincs is igazi alternatíva, míg a Kornai-féle elmélet megteremtené a szocializmus másképp való elgondolásának lehetőségét.

Azért választottam ki ezt a két dolgozatot részletezett ismertetésre, mert tárgyuk nem egy szűk részterületre irányul, áttfogóak, politikusak, így mindenki érdeklődésére számot tarthatnak, s a könyvtárban pusztán ez okból is elolvashatók majd. Rajtuk kívül a figyelmet még Sipos Sándor: Az olajrobbanás értékelméleti tanulságai és Szántó Tibor: Konvertibilitás, közkereskedelmi veszteségek, hiány című dolgozatára szeretném felhívni.

Talán még annyit, hogy véleményem szerint e szekció munkájának sem tett jót az előadások és a viták 20—20 perces időkorlátjának kissé szigorú megtartatása, hiszen nem gyakorlott előadókkal állunk szemben, s így többen kicsúsztak az időből.

Türei Sándor

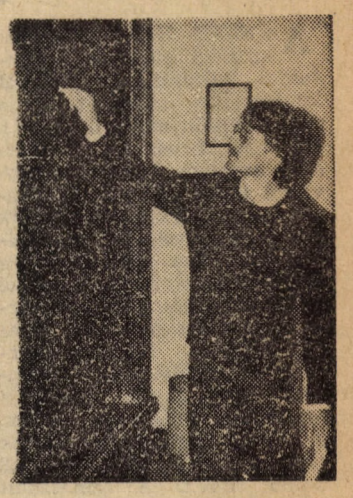

Széles skála — gazdag tartalom

A matematikai és statisztikai szekcióban idén is népes számú TDK-dolgozat született. A dolgozatok témája igen széles skálát ölelt fel az immár hagyományos tanulmányi eredmény-értékelő statisztikai elemzéstől a japán ökonometria első évtizedében tallózó dolgozaton át a Forrester-féle világmodell „magyarított" változatával foglalkozó munkáig, váltakozó színvonalon.

Elsőként *Barcsay Ágnes:* Egy módszer a regionális lakásszükséglet becslésére című előadását hallhattuk. *Barcsay Ágnes foglalkozott az igények — amelyek a szubjektív elemek megléte miatt nem alkalmasak a lakásszükséglet felmérésére — és a szükségletek viszonyával, a történetileg kifejlődött lakásfunkciók meghatározásával, a típuslakások problémájával, majd pedig bemutatta az általa alkalmasnak, működőképesnek és objektívnek ítélt módszerét a szükséglet előrejelzésére — a település fejlesztési koncepció tükrében — és a hiány becslésére.*

A továbbiakban *Fekete Gábor* és *Tóth Tamás:* Egyetemünkön 1980-ban nappali tagozaton végzett hallgatók tanulmányi eredményeinek statisztikai elemzése című előadása hangzott el. Vizsgálatuk során többek között az alábbi két kérdést boncolgatták: *vane szignifikáns kapcsolat a folyamatos tanulás és a diplomaminősítés illetve a védés jegyei között; illetve van-e összefüggés a szakszemináriumi választási lehetőségek mértéke és a szakidegen szakdolgozatok száma között.* Az analízis során *mindkét kérdésre igenlő választ kaptak.* A folyamatos tanulás és a diplomaértékelés közti korreláció értéke a legmagasabb az általános karon, volt. Figyelemreméltó az összefüggés a másik kérdés esetében is, ahol szintén az általános kar javára döntöttek a számadatok — például a népgazdasági tervező-elemző szakosoknál egyetlen szakidegen szakdolgozat sem született.

Harmadikként *Kónya László tartott ismertetést a Paretotörvénnyel foglalkozó dolgozatáról,* amely matematikai módszerekkel elemzi és mutatja ki hamis voltát Pareto törvényének; mely szerint *negatív kitevőjű hatványkapcsolat mutatható ki bizonyos jövedelmek és az adott jövedelemnél többet keresők száma között.*

Érdekes probléma volt a tárgya *Paprika Zita:* Sokváltozós statisztikai módszerek alkalmazása a több kritériumos döntéselméletben című előadásának.

Szakolczay Árpád két dolgozattal is jelentkezett a szekcióban. Az egyik a japán ökonometriai modellezés első évtizedével, a másik az értékrendszer problématikájával foglalkozott egy szociológiai felmérés kapcsán.

A szekcióülés befejező előadásaként nagy érdeklődést felkeltő dolgozatot hallgattunk meg; *Vizhányó Júlia* a Forrester-féle világmodellt vizsgálta magyar adatok bevitelével. A fordítás és a Forrester megfelelő művének elemzésén túl a dolgozat egy számítástechnikai játékkal *arra keresett választ, felrobban-e a Forrester-féle modell, ha magyar adatokkal futtatjuk le.*

Egészében véve a szekcióülés igen érdekes volt, tartalmas munkák ismertetésének lehettünk tanúi.

F. Zs.

Pedagógia

A pedagógia szekció legnagyobb jelentősége abban állt, hogy egyáltalában létre jöhetett. Hiszen a korábbi években ilyen szekció (valószínűleg érdeklődés híján) nem létezett. Három dolgozatot küldtek be. *Balogh Irén* a tanárszakos hallgatók véleménye alapján vizsgálta a közösségi tevékenység, illetve a pedagógiai közösség szerepét. Érdekes kérdéseket vetett fel: Mi különbözteti meg az emberek így vagy úgy összeverődő csoportját a szocialista közösségtől? A közösségnevelés hatékonysága mérhető-e, és hogyan? A tanárszakos hallgatók közösségét vizsgálva a közöny és kiábrándultság közismert problémájával találta szembe magát. Ennek azonban az ad fokozott jelentőséget, hogy leendő tanárokról van szó, kiknek nevelő munkájában a közösségi életre nevelés kell (kellene) legyen a legfőbb feladat.

Győrfi Erzsébet A pedagógus személyisége és hivatástudata című dolgozatában a tanár személyiségének fontosságát emeli ki, amelyet nem pótolhatnak a legmodernebb oktatástechnikai eszközök sem. Ellenben az a közhely, hogy a tanár munkája csak évtizedekkel később jelentkezik, csak részben igaz, mivel — mint az első dolgozat is rámutatott, — a közösségformálás is a tanári feladatok közé tartozik.

Lukács János dolgozatában az értékeléssel és az osztályzással foglalkozik. Meddig terjedhet és milyen formában juthat érvényre a tanári szubjektivitás, helyes-e csak objektíven teljesítményt értékelni, vagy más nevelői szempontokat is érvényesíteni kell. E szempontok érvényesítése az értékelés milyen formájában indokolt. (Véleménye szerint az osztályzásban is indokolt, s ez legalábbis vitatható.)

A dolgozatok mindegyikére elmondható, hogy valós problémákat, élő lényegi kérdéseket vizsgáltak, melyekre abszolút helyes válasz nyilvánvalóan nem adható, és a szerzők tudományos lelkiismeretességgel és felelősséggel nem hamarkodják el válaszaikat. *Ballér Endre,* a szekció elnöke rámutatott, hogy a valóság faggatásának vannak más eszközei is a kérdőíves módszeren kívül (mindhárom dolgozat ezt használta), ráadásul a matematikai statisztikai alapok, melyeket e módszer feltételez, még nem teljesen kielégítőek.

Végezetül talán e szekciónál külön is érdemes az előadásmóddal foglalkozni. A lényeget jól összefoglalva, logikusan és érthetően beszéltek, de nem mindig helyesen. Tudomásul kell venniük, hogy a (leendő) tanárokkal szemben az igények magasabbak. Ha én „taníthatnák" „elgondolkodnák" azon, hogy „nem-e" helytelen olyan szavak használata, mint a „tapasztaltatás".

L. W.

A XXVI. kongresszus elé

Az SZKP XXV. kongresszusától eltelt öt év gazdasági, kulturális és politikai fejlődésének mérlegét vonja meg a hétfőn megnyíló XXVI. pártkongresszus. A kongresszus azonban nemcsak számvetést készít, hanem új feladatokat is kitűz. A tizedik ötéves terv végleges eredményei még nem ismeretesek, de az előzetes tervszámok is jól mutatják, hogy a szovjet gazdaság minden ágában új sikerek születtek. A szovjet társadalom tovább lépett a kommunizmus anyagi, műszaki bázisának fejlesztése útján. A bruttó társadalmi termék 1980-ban meghaladta az 1,2 trilliő rubelt. A felhasznált nemzeti jövedelem a tizedik ötéves terv időszakában mintegy 20 százalékkal nőtt. E sikerek értékét nem csökkentik az egyes területeken tapasztalt nehézségek, megtorpanások. Kétségtelen tény, hogy a tizedik ötéves terv által kitűzött célokat a szovjet gazdaságnak különösen nehéz körülmények között kellett megvalósítani. Számos tényező játszott közre abban, hogy a gazdaság a tervezettnél valamivel mérsékeltebb ütemben fejlődött. A szovjet gazdaság Achilles-sarka még mindig a hatékonyság, szervezettség. A központi bizottság tavalyi októberi plénumán Brezsnyev a következőket mondta: „Nyíltan be kell ismerni: az irányítás és a tervezés mechanizmusát, a gazdálkodás módszereit és a végrehajtási fegyelmet még nem sikerült a kor követelményeinek szintjére emelni. Ez nehezítette a hatékonyság felé haladást, a népgazdaság átállítását az intenzív fejlődés útjára. Ebben lelhető meg a tervek több pontja nem teljesítésének, a népgazdasági hiányosságok és szűk keresztmetszetek kialakulásának egyik fő oka".

A párt vezető testületei az utóbbi években alapvetően az élelmezés, a fogyasztási cikkek gyártása és kereskedelme, a gépgyártás, a beruházások, az energia- és fűtőanyag-termelés, a szállítás és a gazdaságirányítás területére irányították a figyelmet.

„...Nehézségekkel küszködünk a városok és iparközpontok olyan élelmiszerekkel való ellátásában mint a hús és a tej" — mondta Brezsnyev az októberi plénumon. A mezőgazdaság legnagyobb problémája továbbra is az alacsony termelékenység. A mennyiség eredményei vitathatatlanok. Ugyanakkor a mezőgazdasági gépek minőségi jellemzői még nem kielégítőek. A tárolás, a karbantartás és az üzemeltetés sok helyen tapasztalható szakszerűtlensége roppant károkat okoz. A háztáji gazdaságok jelentősége a Szovjetunióban is növekszik. Termelékenységét jól mutatja az a tény, hogy a magánkézben lévő földek az ország megművelhető területének csupán három százalékát jelentik, ugyanakkor az élelemnek körülbelül a harminc százalékát termelik meg.

A XXV. kongresszus óta a fogyasztási cikkek gyártásában nagy előrelépés történt. Több fontos párt- és kormányhatározat született a fogyasztási cikkek gyártásának és kereskedelmének javítása érdekében. Számos új közfogyasztási cikket készítő gyár épül, és több ezer új szolgáltató intézményt adtak át. A kereslet és kínálat közti aránytalanságot azonban nem sikerült megszüntetni. Mocsalov professzor a Pravda 1980. augusztus 23-i számában írta: „Sokba kerül az államnak, ha a kereskedelem elszámolja magát a kereslet meghatározásában, aminek következtében időnként egyes termékekből túl sokat, másokból túl keveset gyártanak. Az élet bebizonyította, hogy a pontatlan ajánlást előbb vagy utóbb az emberek elvetik."

A szovjet pártvezetés különösen nagy figyelmet fordít a gépgyártás fejlesztésére. A jelenlegi tervidőszakban több mint 17 ezer fajta gép, műszer és berendezés gyártását kezdték meg az országban, és igen sok elavult konstrukció gyártását hagyták abba. Javult az előállított gépek minősége. Ma már több mint 12 ezer fajta gép viseli a kiváló árukat megkülönböztető jelzést. A fejlődés meggyorsításában egyre nagyobb szerepet kapnak az anyagi ösztönzők. Az SZKP októberi plénumán Brezsnyev hangsúlyozta, hogy a hadi ipar műszaki eredményeinek polgári iparágakba történő átplántálását gyorsítani kell.

Egyre inkább előtérbe kerül a tüzelőanyag és energiaellátás kérdése. A feladatok előterében az áll, hogy a 80-as években számottevően meg lehessen javítani az ország energia és fűtőanyag mérlegét, a kőolaj fűtőanyagként való felhasználásának csökkentésével.

Az októberi plénumon elfogadott irányelvekből úgy látszik, hogy a XXVI. kongreszus nemcsak az eredményekre helyezi a hangsúlyt, hanem a hiányosságok feltárására is. A munka hatékonyságának, minőségének és szervezettségének fokozása érdekében ez az első lépés.

Stark Tamás

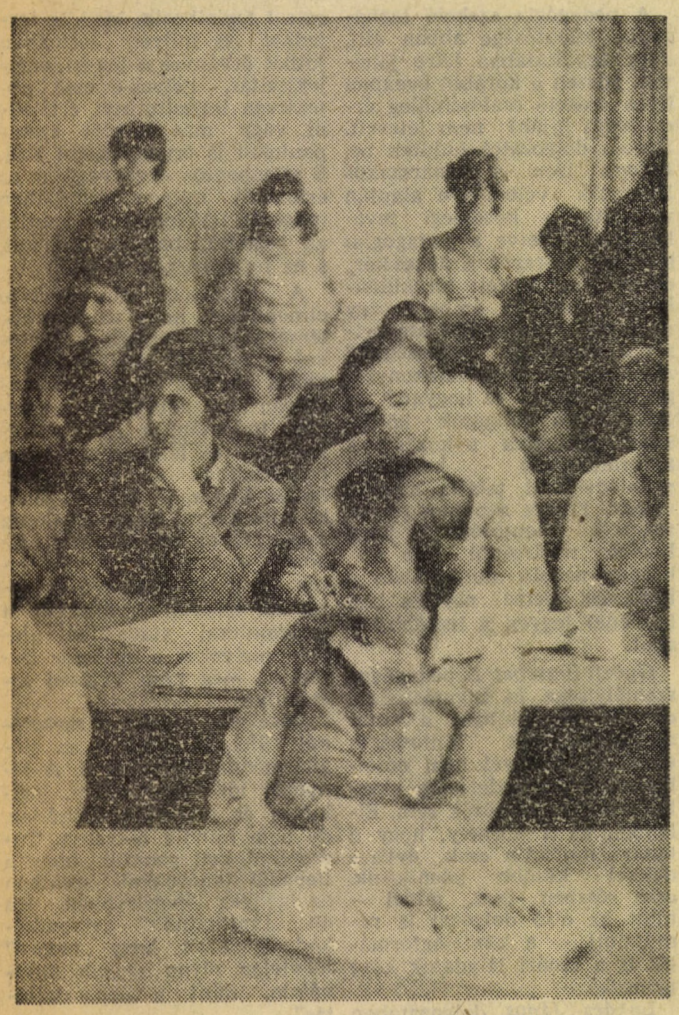

Népes hallgatóság előtt zajlott az idei TDK
Fotó: Korpics Mirkó

Szabó Kálmán akadémiai székfoglalójáról

Szabó Kálmán Az értéktörvény és arányossági elv napjainkban címmel tartott székfoglaló előadást február 10-én, a Magyar Tudományos Akadémián. Az előadás először az értéktörvény és az arányossági elv viszonyát vizsgálta elméletörténeti szempontból, azután a viszony természetét elemezte politikai gazdaságtani szempontból, foglalkozott az értéktörvény és arányosság kapcsolatával a fejlett tőkés országok területén, majd a magyar gazdaságpolitika aktuális kérdéseire vont le következtetéseket.

Az értéktörvény és az arányosság Marxnál természetes egységet képez. Az értéktörvény a termelés arányának szabályozó törvényeként működik. Ez a szabályozás utólagosan ingadozások révén valósul meg. A mai kapitalizmusra vonatkozóan nincs világos elmélet az értéktörvény és az arányosság funkcióját illetően. Sokan tagadják az értéktörvény létét, vannak, akik a létét ugyan elismerik, de tagadják azt, hogy szabályozó szerepet tölt be. Megint mások az értéktörvénynek egy végső soron való meghatározó-befolyásoló szerepet tulajdonítanak. Magyarországon felvetődött az értéktörvény szerepének és az értéktörvény és az arányossági elv viszonyának a kérdése az intenzív gazdasági fejlődésre való áttérés gyakorlati feladataival kapcsolatban is. Először a gazdasági mechanizmus reformja kapcsán, majd az 1978-as gazdaságpolitikai váltáskor.

Ez a gazdaságpolitika az egyensúly helyreállítását, a rugalmas alkalmazkodási képesség kifejlesztését, a korszerű termékstruktúra kialakítását tűzi ki céljául. A rugalmas alkalmazkodás feltételei: *a)* innovációra képes technikai-gazdasági viszonyok; *b)* a központ és a vállalatok közötti jó irányítási mechanizmus; *c)* rátermett vezetői gárda, amelyre mind a szakmai kvalitások mind a demokratikus magatartás, mind a szocializmus iránti elkötelezettség jellemző.

Az eddigi fejlődésünk olyan kérdéseket vetett fel, mint: 68 óra az arányos fejlődési vonaltól elértünk-e, ha igen, rossz volt-e az energiakalkulációnk, 1978 óta elindultunk-e az arányosság feltételei megteremtésének az útján, az áru- és pénzviszonyok erősítése az érték- és arányossági elv összhangja felé vezet-e?

Az értékelv és az arányossági elv feltételezi egymást. Az áru- és pénzviszonyok erősítése nemcsak az értéktörvény alkalmazását jelenti, hanem egyúttal az arányossági kritérium érvényesülését is szolgálja. Az áru- és pénzviszonyok erősítése során: 1. megadjuk a tiszteletet a gazdasági elkülönültség tényének — megtörténik a túlcentralizáltság — ezen belül a túlcentralizált vállalati szervezetnek a felülvizsgálata is; 2.a naturális célok kitűzése esetén is az arányossági elvet vesszük figyelembe — kell, hogy figyelembe vegyük —, amikor a piaci horizonton túl, a távlatból levezetve történik egy naturális cél kitűzése, tudni kell azt, hogy az a piacot befolyásolja; 3. az arányossági követelmény érvényesülése érdekében jobb termelési struktúrát valósítjuk meg; feloldjuk a munkapiac szűk korlátait. Az elméleti tanulság: az érték- és arányossági elv komplementerek, egymással összefonódnak, feltételezik egymást. Ár, érték, absztrakt munka még egy további feltételre is visszavezetődik: a termelőerők és szükségleti erők kettősségére, amiben az arányosság is szerepet kap. A naturális tényezők befolyásolják az „értékoldalt". — Korábban csak azt emelték ki, hogy a bonyolult munka a piacon több egységnyi egyszerű munkára vezetődik vissza; most azt is hangsúlyozni kell, hogy a munka *minden* tulajdonsága szerepet kap az értékredukcióban. Az arányosság általános keretén belül azonban az áru-pénz viszonyok aktív szerepet játszanak az arányok alakításában.

A fejlett tőkés országokban tapasztalható új jelenségekből le kell vonni az értékelméleti konzekvenciákat. A termelés parancsnoki hadállása már nem egy-egy ipari vállalatnál található, hanem a nagymonopóliumoknál, az egyéb szféráknál, és megnő a szerepe az államnak is a gazdasági döntésekben. Sok gazdasági döntést a piaci horizonton túli és nem konjukturális szempontból alapoznak meg. Az úgynevezett nyújtott erőtér jellemzi az arányosságot, amely az arányossági elv érvényességi körének a bővülését jelenti. A stratégiai célok szerepe egyre nő. Ezek alapján megállapítható, hogy a „mai kapitalizmusban" átbillenés van az értékekről az arányossági elv felé. Ez kifejezésre jut: *a)* a stratégiai tervezésben, *b)* a marketingtevékenységben, *c)* az árirányításban, ahol is az ár nem adottság, hanem tulatosan is változtatható elem; *d)* a kutatásra épülő vállalati szervezetben. — Mindez nem jelenti az értéktörvény perifériára szorulását; nagy szerepe marad olyan területeken mint: *a)* üzletkötés, *b)* kapacitáskihasználás, *c)* stratégia megválasztása. — A gazdasági eredményhez tehát hozzájárul az értéktörvény mellett az arányosság időhorizontot kitágító szerepe.

A gazdaságpolitikánál figyelembe kell venni, hogy nem lehet csupán rövid távú és puszta csoportérdekek szerint a beruházási döntéseket hozni. Nem állítható szembe a vezető és a szakember. Szükséges a dolgozóknak az irányításban való részvétele. A munkásrészvételnek érvényesülnie kell a fejlesztési döntéseknél, a gazdálkodásban. A részvételben való anyagi érdekeltség formáit meg kell keresni; a dolgozóknak a gazdasági döntésekben való részvétele a gazdasági vezetés érdeke, és a részvétel biztosítása kötelessége is. — A gazdasági tevékenységet össze kell kapcsolni a dolgozók lendületével.

G. P.

Az 1981. évi bérfejlesztésről

Az 1981. évi bérfejlesztés során az előző évi 5,3%-os béremeléssel szemben a rendelkezésünkre álló egyéb források felhasználásával az alapbér 6,48%-a került felosztásra.

A béremelés elvét — a szakszervezeti bizalmiak előzetes tájékoztatását követően — a szakszervezeti bizottság hagyta jóvá. Az előkészítés folyamán eredményesen működtek együtt az szb bér- és munkaügyi felelősével. Baricz elvtárs előzetes számításai, valamint összehasonlító adatai komoly segítséget nyújtottak az elvek kiállításához és a lebonyolításhoz egyaránt.

A béremelés során az alábbi elveket érvényesítették: minden dolgozó, aki teljes munkaidőben 1980. dec. 31-ig bezárólag az egyetem állományában volt 100 Ft fizetésemelésben részesült. Differenciált béremelésben azok részesülhettek, akiknek az egyetemen egyéves munkaviszonyuk volt. A gazdasági igazgatóság területén dolgozó fizikai állományúak esetében, tekintettel az állások betöltésénél jelentkező problémákra — féléves munkaviszony szükségességét tartottuk célszerűnek. Lehetőség nyílt — bár kismértékben — a másod-, mellék- és részfoglalkozású dolgozók bérfejlesztésére is, ez rektori hatáskörben került felosztásra.

A rendelkezésre álló összehasonlító adatok alapján alapbérüket tekintve elsősorban az alsóbb oktatói kategóriák, valamint az alkalmazotti — fizikai dolgozók körében mutatkozott lemaradás. Ezért az idén ők az átlagosnál magasabb fizetésemelésben részesültek. Ez történt azoknál a szervezeti egységeknél is — Nyelvi Intézet, Központi Könyvtár. Gazdasági Igazgatóság fizikai dolgozói — ahol a bér szintén alacsonyabb volt az átlagosnál.

A differenciálásra fordítható összeget a szervezeti egységek között bérarányosan osztották fel. A vezetők ezen kívül bizonyos összeggel rendelkeztek, az a korrekció célját szolgálta. Ezzel a dékánoknak lehetőségük volt bizonyos aránytalanságok feloldására pl. a kereskedelmi karon a dékán a rendelkezésére álló összeg túlnyomó részét a Nyelvi Intézet oktatóinak béremelésére fordította.

Oktatói kategóriánként a bérfejlesztés százaléka, valamint az új átlagbérek az alábbiak szerint alakultak:

Oktatók	bérfejlesztés %-a	átlagbér Ft.
Egyetemi tanár	4,9	9285
Egyetemi docens	5,7	7414
Egyetemi adjunktus	6,6	5443
Egyetemi tanársegéd	9,2	4030
Testnevelő tanár	6,3	5190

Somogyi Béláné
személyzeti vezető

Az oktatási és tudománypolitikai bizottság ülése

A pályakezdés tapasztalataiból

Ősszel az egyetem beszélgetésre hívta meg néhány diákját, mondják el pályakezdésük tapasztalatait, értékeljék az egyetem adta tudást, felkészültséget.

A találkozások tapasztalatait a párt oktatási és tudománypolitikai munkabizottsága összegezte. A továbbiakban a beszámolóból idézünk néhány, az egyetem egészére vonatkozó részt.

A beszélgetés célja az volt, hogy hallgatóink tapasztalatiat megismerjük és ezt is felhasználjuk a képzéskorszerűsítésre irányuló tevékenységünkben. A beszélgetések öt csoportban folytak. Összességében a meghívottaknak kb. egyharmada, mintegy 60 végzett hallgató jelent meg az ankétokon. Általános véleményként fogalmazódott meg, hogy az egyetemen megtanították őket közgazdasági módon gondolkodni, újfajta szemlélettel vizsgálni a gyakorlati élet problémáit. A megkérdezett közgazdászok véleménye szerint az egyetem jó lehetőséget biztosított a munkakezdéshez. A gyakorlatban hasznosíthatók az egyetemen tanultak.

A közlekedés szakon elhangzottak szerint az elméleti tantárgyak ismereteit a gyakorlatban konkrétan nemigen lehet hasznosítani, ezért az elméleti alapok elsajátítása után felsőbb években még több gyakorlati ismeretet kellene oktatni. Az agrár szakosok az elméleti tárgyakkal meg voltak elégedve, kivéve a szocializmus politikai gazdaságtanát. Voltak olyan vélemények is, hogy túl magas az alapozó tárgyak aránya (pl. a pénzügyi szakon).

A ker. karos hallgatók véleménye szerint az elméleti és gyakorlati ismeretek aránya megfelelő volt. Ugyanakkor felvetették, hogy jó lenne, ha a politikai gazdaságtan oktatásával legalább párhuzamosan és szinkronban oktatnák az elmélettörténetet.

Általában megfelelőnek tartották az ideológiai tárgyak súlyát, de olyan vélemény is elhangzott, hogy túl magas e tárgyak összóraszáma és e magas óraszámban nem mindig a legkorszerűbb ismereteket tanulják, ami megnehezíti az eligazodást a jelen problémáinak megértésében.

Szinte valamennyi beszélgetés során hangot kapott a jobb elemzési és íráskészség szükségessége. Az egyetemen több írásbeli feladat, esettanulmány, döntési feladat kellene.

Általánosnak mondható a nyelvtudás szükségességének kiemelése.

Végzett hallgatóink szükségesnek tartják a követelmények növelését, elsősorban felsőbb évfolyamokon, a számonkérés, a vizsgáztatás szigorítását. Az iparszakos közgazdászok szerint a követelmények fokozását az önállóbb munkánál (kisdolgozatok, TDK, esettanulmány) kellene elsősorban megoldani.

Olyan felvetés is elhangzott, hogy a közgazdászt politikai munkásnak is tekintik munkahelyén (szemináriumvezetés stb.) és erre nincs megfelelően felkészítve.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a főiskolát végzett egy adott terlüeten „készebb szakember", mint az egyetemet végzett. Jobban tudja a nyelveket, számvitelt, ügyvitelszervezést stb., de szűkebb látókörű. Elképzelhetőnek tartanák a főiskolai és az egyetemi képzést több lépcsős rendszerben, integráltan megoldani, de mindenképpen olyan szemléletben kell rendezni, hogy a főiskolai végzettség a napi operatív és legfeljebb a vállalati középvezetői feladatok ellátására képesítsen, az egyetem pedig a vállalati fejlesztés, a vállalati felső vezetés és ennél magasabb munkakörök betöltésére készítsen fel.

A közgazdászok megbecsülése, elhelyezkedése a résztvevők véleménye szerint főleg közép- és felső irányító szinten javult, de a vállalati szférában meglehetősen sok probléma van ezzel kapcsolatban, nem jutnak hozzá a közgazdasági munkához, sok esetben idősebbek, megfelelő szakképzettséggel nem rendelkezők pozícióféltése akadályozza fejlődési lehetőségeiket.

M. G.

KISZ-bizottsági ülés

Ülést tartott a KISZ-bizottság február 12-én. A következő napirendi pontokról esett szó: Delegációk utaztatása, KISZ-bizottság ülésterve, egyetemi jelölő bizottság, kongresszusi levél vitáját előkészítő bizottság öszetétele, vezetőképzés féléves terve, AIESEC kiutazók.

Illusztrációként fejezetek a vitákról.

A két háromfős delegáció kérdésében, melyek a KISZ csereutaztatás keretében utaznak, a fő vita a delegációkban részt vevő személyek körül, illetve kiválasztási szempontok körül folyt. Milyen szempont szerint választassanak ki a kiutazók? Legyen-e minden delegációban KISZ-bizottsági tag, ez egy protokolláris szempont. Azokban a delegációkban, melyek a nyári külföldi építőtáborok körüli kérdések tisztázására utaznak, legyen ehhez értő tárgyalóképes személy. Ezek mellett — vagy helyett — kell érvényesíteni azt a szempontot, hogy egy külföldi utazás jutalom is lehet.

Az egyetemi küldöttgyűlésnek meg kell vitatnia a KISZ KB levelét. A vita előkészítése egy szervező bizottság feladata. Ez a bizottság főként a politikai képzési munkabizottság tagjaiból áll. Két variáció merült fel a kérdés küldöttgyűlési elővezetésével kapcsolatban: ez az előkészítő csoport vagy összegezi a levél egyetemi (alapszervezeti, szakokon lefolyt) vitáját, vagy hozzászólás formájában adja elő véleményét. Felvetődtek még egyéb lehetőségek is, döntés azonban nem született. E kérdésre és a csoport munkájára még visszatér a KISZ-bizottság.

A KISZ-bizottságnak olybá tűnt, hogy jelenlegi formájában összetétele, hibái miatt nem képes megfelelően képviselni a hallgatókat. Ezért némi előkészítés után napirendre tűzte saját összetételének kérdését.

Két lényegesen eltérő variáció merült fel.

Az egyik szerint a KISZ-bizottságba a megfelelő reszortosok mellé (tanulmányi felelős, szervező titkár stb.). be kell választani több, az úgynevezett véleménycentrumokkal kapcsolatot biztosító tagot (instruktorok, AIESEC stb. képviselőjét) melyek hatékony együttműködést biztosítanának ezek és a KISZ-bizottság között. Ezzel együtt valamiféle döntés előkészítő csoportoknak kellene működnie, amelyek a megfelelő reszortosok számára, a legjobb döntési feltételeket készítenék elő, biztosítanák.

A másik javaslat szerint egy 29—33 tagú „tanácsadó" testület létrehozása szükséges, melynek tagjai a szakok, illetve a tevékenység centrumok képviselőiből tevődnének össze. Ez biztosítaná az egyetemi hallgatóság különböző szféráiban meglevő törekvések, (illetve a közös törekvések, ha vannak ilyenek), felszínre kerülését.

A KISZ-bizottság döntött az AIESEC kiuazók névsorát illetően.

A KISZ-bizottság kijelölte az egyetemi küldöttgyűlésre az egyetemi jelölő bizottság elnökét; Némethi Gábort és a bizottság tagjait: Lihr Gábort, Pollák Györgyöt, Beregszászi Katalint, Szőke Miklóst, Könczey Kingát és Kerékgyártó Juliát.

A kongresszusi munkabizottság vezetője Bíró Gyula.

A külföldre utazó delegációk névsora: Helsinki Közgazdasági Egyetem: Beregszászi Katalin és Szilvássy György; Berlin: Brecska Éva, Gerlóczi Gabriella, Molnár László.

K. S.

Mire jó a kongresszusi levél?

(Folytatás az 1. oldalról.)

módszereket, formákat kell keresnie, találni a gazdasági életben. A munkaverseny, a védnökség sok helyen bevált, de az új körülmények között ennél gazdagabb, rugalmasabb munkaformákra van szükségünk.

— Szó van a levélben a tudásról, tanulásról is. Úgy látom, hogy ma sem a tudás, sem maga a közoktatás nem kapja meg a szükséges társadalmi, anyagi megbecsülést. Mi a KISZ politikája, viszonya ehhez a kérdéshez?

— Amellett vagyunk, hogy az iskolarendszer korszerűsítését az elkövetkezőkben is folytatni kell. Olyan iskolára van szükség, amelyben érvényesül a követelménytámasztás és teljesítmény elve, melyben mindemellett harmonikus a légkör. A teljesítményképesebb tudás társadalmi hasznosításának a feltételei ma még sok helyen nincsenek meg — azokat létre kell hozni.

Az elkövetkező évek gazdaságpolitikai feladatai csak nagytudású, kreatív, vállalkozó szellemű emberekkel oldhatók meg — ilyeneket kell hát nevelnünk, az efféle magatartást kell honorálnia a társadalomnak. Változni kell tehát elsősorban a közoktatásnak, de változnia kell a felsőoktatásnak is. E változtatásban a KISZ — az előbbiek figyelembevételével — részt akar és részt is fog venni.

— A dokumentum hangsúlyozza a szocialista demokrácia fejlesztésének a fontosságát. Mi ebben a teendőnk?

— Főként a meglevő intézményrendszert, jogköröket, fórumokat — egyszóval lehetőségeket kell jobban kihasználnunk. Sok helyen sajnos maguk a fiatalok sincsenek tisztában jogaikkal és kötelességeikkel. A vitakészség, de ezzel együtt az állápontunktól különböző vélemények meghallgatása, az értelmes kompromisszumok vállalása, a szívós, „lerázhatatlan" képviseleti munka nem a legerősebb oldalunk. Fontos persze a mechanizmus, főként az érdekérvényesítés intézményes garanciájának fejlesztése is. El kell érnünk — persze ez nemcsak a KISZ feladata —, hogy a lényeges döntések a megfelelő helyeken, fórumokon szülessenek meg. Ne előtte, ne utána

Azt is tudnunk kell, hogy mikor, hol, mit képviselünk. A szervezeten belül és kívül jobban oda kell figyelnünk arra, hogy a döntések előtt és után a közösség megtudja: miről is van szó, még ha vereséget is szenvedtünk valamely érdek képviseletében, akkor is.

— Változott-e a KISZ társadalmi-politikai funkciója, célja?

— A célja nem változott, a funkciójának aránya azonban igen, és épp ezért, hogy a változó körülmények között is megvalósíthassa, amiért létrehozták. Továbbra is feladata a KISZ-nek, hogy neveljen, mozgósítson, de új feladat is megfogalmazódott. A KISZ-nek részt kell venni a politika alakításában is. Minden országos, vagy helyi döntésben meg kell jelenítenünk a sajátosan ifjúsági szempontokat, érdekeket, de feladatunk a végrehajtásban dolgozni és bekapcsolódni a megvalósítás demokratikus ellenőrzésébe.

A politika formálásában való aktívabb részvétel, nemcsak árnyaltabb döntések születését segíti elő — a fiatalok is jobban a magukénak érzik a szervezetet, növekszik a hatásunk a körükben.

— Az 1974-es áprilisi határozat a nevelést állította a KISZ feladatainak középpontjába, a szocialista embereszményt állította totális követelményként a tagság elé. A követelmények érvényesítése az alapszervezetek feladata — alapvetően morális eszközökkel. Az egyetemeken az elmúlt évek tapasztalata, hogy az alapszervezetek nem tudják és ma már nem is akarják e követelményeket érvényre juttatni, a részteljesítményekkel nem tudnak mit kezdeni. Az egyéni vállalások — ha még vannak — továbbra is formálisak. Mit tehet a szervezet, hogy társadalmi-politikai szerepének erősödése mellett visszaszerezze a tömegek között a tekintélyét?

— Amikor a 74-es határozat született, a KISZ-tagok körében nagy volt a várakozás, hogy is lehetne megfogalmazni feladatainkat, kötelességeinket. Ebben a légkörben szinte mindenhol pezsgés indult meg a szervezeti életben. A későbbiek során azonban azok a politikai jellegű megfogalmazások, követelmények, melyek a 74-es ifjúságpolitikai párthatározatból következnek — elfelejtődtek. Sok aktíva fejében csak az üres, absztrakt szervezeti elemek maradtak meg. A szervezeti élet sok helyen formálissá vált, kitűnt a túlszabályozottság, a túlzott centralizáció. Mindez különösen az alapszervezetek közösségi életén, politizálásán vált érzékelhetővé. Értékes és értelmes társadalmi feladatokhoz nem találtunk fiatalokat — míg tenni akaró emberek nem találták meg kezdeményezéseikkel a szervezetet. Sok társadalmilag hasznos, vagy legalább az egyén fejlődéséhez hozzájáruló kulturális, szórakoztató program elmaradt, kiszorult a KISZ tevékenységéből.

Hogy mit tehet a szervezet? Sokkal jobban oda kell figyelni mindarra, ami a hallgatói közösségekben történik, nemcsak megtűrni, támogatni kell a kezdeményezéseket — még ha nem is lehet sokukból országos mozgalmat csinálni! A megítélés mércéje csak egy lehet: társadalmilag értékes-e a tevékenység, vagy sem?

A KISZ-nek nagyobb hangsúlyt kell a jövőben helyeznie az érdekvédelemre s nemcsak feladatokat kell adni, de élményt is kell nyújtania és lehetőségeket az önkifejezésre!

— Mi az értéke ma az egyetemi diplomának? Fenntartható-e sokáig az az állapot, amit a levél így fogalmaz: „a fiatal diplomás a legolcsóbb munkaerő?"

— Kezdjük a végén. A KISZ megjeleníti azokat a problémákat, képviseli a pályakezdő diplomások érdekeit. Sokszor azonban nem egyszerű a helyzet. Pl.: a pályakezdők érdeke ütközött más érdekekkel — megszületett a pályázati rendszer, mely adminisztratív úton próbálta megoldani a problémákat. A KISZ kezdeményezte e rendszer módosítását, ez meg is történt most — az igazi megoldás azonban az lenne, ha a fiatal értelmiséginek megérné, hogy vidékre menjen dolgozni, mert olyanok lennének a munkafeltételek, a lakáskörülmények, satöbbi. Így találkozhatna a területi egyenlőtlenségek csökkentésének társadalmi érdeke a fiatal értelmiségiek csoportérdekeivel.

Úgy véljük, változtatni kell a képzésen is — ez a véleményünk tükröződni fog a felsőoktatás reformjában. Nemcsak szakembereket, de értelmiségi funkciót ellátó, önmagukat változtatni, továbbképezni tudó, konvertálható tudással rendelkező fiatalokat kell nevelnünk az egyetemeken-főiskolákon.

Egyúttal szorgalmaznunk kell a jövedelemelosztás olyan irányú fejlesztését, amely a pályakezdő diplomások számára biztosítja a teljesítményükkel arányos bért. A jelenlegi helyzet igazságtalan, ellentmondásos. Javítása elsősorban országos feladat. Ez nem szüntetheti meg a munkahelyi KISZ-szervezetek felelősségét, a bérmegállapítás helyi rendszerének működtetésében, esetleges korrekciójában.

— Az elkövetkező hetekben megkezdődtek a viták a levélben fogalmazottakról. Sokaknak lesz jó ötlete, értékes javaslata. Hiszel te abban, hogy ezek a gondolatok eljutnak a kongresszusig?

— Igen. Még akkor is, ha a határozatban nem mindenki fogja felismerni a saját megfogalmazását. De talán nem is ez a legfontosabb...

Teőke Gábor

A párt-vb előtt

Beszámol a könyvtár igazgatója

A párt-végrehajtóbizottság januári ülésén hallgatta meg *Walleshausen Gyula elvtárs* könyvtárigazgató beszámolóját, melyre 3 éves egyetemi kinevezése óta először került sor. A vb-ülésen meghívottként jelen volt *Palánkai Tibor elvtárs* az egyetem tudományos rektorhelyettese.

Walleshausen elvtárs tömören tájékoztatott igazgatói működéséről és a könyvtári dolgozók munkájáról. Kinevezése előtt a gyakori igazgatóváltozás nem volt jó hatással a kollektívára. *Személyi problémák nehezítették az amúgy is rossz anyagi helyzetbe került könyvtár életét.* A radikálisan lefaragott állománygyarapítási keret mintegy 3 évre visszavetette a könyvtár fejlesztését.

A problémából adódó teendők között a könyvtár igazgatójának rangsorolni kellett. *Elsődleges fontosságúnak tekintette a vezetés megszilárdítását.* Célul tűzte *a könyvtár dolgozóinak tudatformálását,* a könyvtár politika, a helyes gazdálkodás kialakítását, *a társadalmi szükségletekre való érzékenység kifejlesztését.* A könyvtárfejlesztés keretében a kollektíva kapcsolatokat épített ki az ország állami és mozgalmi fórumaival. Közben *sikerült kialakítani a könyvtári dlgozók körében az egészséges vitaszellemet, a munka szerinti elismerést.* Ma már az igazgatói tanács a könyvtárban nem formális intézmény. *A dolgozóknak a vezetésben való aktív bevonásával él a könytár igazgatója.* Az *eredmények* közé tartozik továbbá, hogy az elmúlt években kialakította információs rendszerét a könyvtár.

A könyvtár személyi állománya nagyobbrészt ígéretes fiatalokból áll, de természetesen még kevés könyvtári gyakorlattal rendelkeznek. A következő öt évben tizennégyen mennek nyugdíjba, feladatuk betöltéséről tervszerűen igyekszik gondoskodni a könyvtár.

Szólt a könyvtár igazgatója a káderfejlesztésről, a képzésről, továbbképzésről, amelyet szép számban vesznek igénybe a könyvtárban. De *megemlítette a tanulmányi elfoglaltságokból eredő munkaerő gondokat is, melyek arra a meggondolásra késztették a könyvtár vezetését, hogy a jövőben egyre inkább az önképzésre kell építeni.*

A könyvtár pénzügyi helyzetét ismertetve *szólt az igazgató elvtárs a dotációról, ami elégtelennek bizonyul* s az ebből adódó könyv és folyóirat beszerzések alapos *megcsappanása veszélyezteti a kutatómunkát.* Mint mondotta, *„sajnos nem mindenki van annak tudatában, hogy milyen fontos a jól ellátott könyvtár".* De ezek a problémák olyan jellegűek, amelyeket a főhatóságoknak kell megoldani — mondotta *Walleshausen elvtárs.*

Megelégedéssel beszélt a könyvtárban megvalósult munkahelyi demokráciáról. Jó a kapcsolata a könyvtár vezetésének a párttal, szakszervezettel, a KISZ-szel. Élénk a közösségi élet. Viszont *még többet lehetne tenni a könyvtár külső, külföldi kapcsolatainak kiépítése érdekében.*

Végezetül *a megoldandó témaköröket tárta a párt vb. elé Walleshausen elvtárs.* A legfontosabbnak tekintette többek között *az igazgató-helyettesi pozíció betöltését.* Szükség van továbbá *egy főosztályvezetői kinevezésre* is, mivel egyre inkább aktuálissá válik a könyvtár átköltöztetése s az elavult könyvtári szervezetet újjá kell alakítani, amely feladatok ellátása részben rájuk várna.

A könyvtár igazgatójának beszámolóját követően *Palánkai elvtárs* hozzászólásában többek között *igéretet tett az igazgató-helyettesi státusz megoldására,* valamint a külföldi könyvtárakkal történő információ-csere érdekében a könyvtár igazgatójának utaztatására.

A hozzászólók szóltak a könyvtár megváltozott légköréről, amely elsősorban a kitűnő vezetésnek és a szakmai tekintélynek az eredménye.

Elismerését és köszönetét fejezte ki *Walleshausen elvtársnak a párt vb nevében Szarvas László elvtárs a pb-titkára, azért a munkáért, amelyet kinevezése óta fejtett ki egyetemünk központi könyvtárában.*

H. E.

Átalakulóban, változóban a szakszervezeti mozgalom

A lengyel események ráirányították a figyelmet a szakszervezetre, s idehaza is mind nagyobb érdeklődést vált ki, hogy mennyire, és miként éreztetik hatásukat a „testvérszervezet új tapasztalatai a honi mozgalomra. Kap-e jelentősebb súlyt, s megalapozott véleményét mennyire veszik figyelembe a különböző szintű döntéseknél? Ezek a problémák egyetemünkön is felvetődnek. Már csaknem egy éve Selmeci Lajos, az áruforgalmi tanszék docense az egyetemi szakszervezeti bizottság titkára. E funkciójában szerzett tapasztalatairól beszélgettünk a minap.

— Tavaly decemberben zajlott le a szakszervezetek országos kongresszusa, amelyről annak idején a sajtó beszámolt. A kongresszuson Ön is részt vett. Elmondaná az ott szerzett benyomásait?

— Egy pedagógus-küldött benyomásait szívesen megosztom Önnel. Elismerve természetesen a kongresszus eredményeit, néhány általam kifogásolt dologról hadd szóljak. Először is bizonyos diszkriminációt éreztem a pedagógus-küldöttekkel, a pedagógus társadalommal szemben. A plenáris ülésen szakszervezetünkből mindössze ketten kaptak szót, a szekcióülésen pedig senki. A pedagógusok — érthető módon — érzékeny emberek, s a hozzászólási lehetőség egyáltalán nem külsőleges, hanem nagyon is lényegi kérdés. Kell-e hangsúlyozni, hogy a pedagógus-munka a jövő építésének fontos eszköze? Lényegesen nagyobb teret kellett volna kapnia a nevelésnek, a jövőnek, a pedagógus-munkának ezen a kongresszuson.

Elvártam volna azt is, hogy ez az összejövetel többet foglalkozzon a mindennapi problémákkal, s kevesebb legyen az ünnepi beszéd, a protokoll. Elismerve persze a kongresszus eredményeit, valami megvalósult ebből (ez nem vitatható), voltak kiváló hozzászólások, de azért az érdekes volt, hogy Kádár elvtárs beszédében több konkrétum hangzott el, mint számos más felszólalásban. Nem tartom helyesnek azt sem, ha például egy vezérigazgató vállalatának pozitívumait ecseteli szakszervezeti küldöttként, s ezzel elveszi érdemibb, valóban ideváló kérdések megvitatását. Sajnos általában a szekciókban jobbára olyan beszámolók voltak, amelyek bízvást elhangozhattak volna a plenáris ülésen.

Következő lényeges benyomásom a nemzetközi kapcsolatokat érinti. A kongresszus nagy várakozással tekintett a lengyel küldöttek felé. Mindkét szakszervezetet meghívták, de csak az ágazati jelent meg, a „Szolidaritás" még csak ki sem mentette magát. A kongresszuson mód nyílhatott volna nemzetközi eszmecserére, de az sajnos elmaradt, mert a „Szolidaritás" nélkül a problémákról vitatkozni nem célszerű. Hiányoltam, hogy a lengyel események hatását a magyar szakszervezetre, nem sok hozzászólásban említették. Nem ítélkezni kellene, vagy kellett volna (nem ezt hiányolom), hanem a hatását elemezni. Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára hangsúlyozta, hogy a magyar szakszervezetek önállóak, de természetesen nem függetlenek a párttól.

Beszélgettem régebbi küldöttekkel, akik némiképpen másként értékelték a kongresszus munkáját. Szerintük ez a tanácskozás, a korábbi kongresszusokhoz képest jelentős előrelépés volt a szakszervezet valódi szerepének meghatározásában, a konkrét feladatok megoldásához vezető úton.

— Ön szerint a lengyel események, mire, s miként ösztönzik a hazai szakszervezeti mozgalmat?

— A szakszervezet helyét, szerepét növelni kellene, azt stimulálták a lengyel események, s végeredményben erről így nem esett szó a kongresszuson. Persze a magyar szakszervezetek azért megpróbálnak hasznosítani bizonyos tapasztalatokat, például azt, hogy jobban éljenek a jogaikkal. Ebbe az is beletartozik, hogy adott esetben tudjanak nemet mondani bárkivel szemben.

— Itt az egyetemen ez, hogyan valósul meg?

— Mi is igyekszünk ily módon dolgozni, s az elmúlt években már partnernek kezd tekinteni bennünket az állami vezetés is (a párt részéről eddig sem volt probléma). Kellemetlen megjegyzéseink miatt (például a munkakörülményekkel kapcsolatban) néha már meg is orrolnak ránk az állami vezetők, de nem is az kell nekünk, hogy mindenáron szeressenek

— Milyen belső gondokkal küszködik a szervezet?

— A szakszervezet elsődlegesen érdekvédelmi szervezet. Vannak persze fontos politikai feladatai is, de itt nem beszélni kell, hanem ténylegesen dolgozni, intézkedni. A gondok, ügyes-bajos dolgok konkrét megoldását itt nem lehet egyszerűen csak meggyőzéssel, rábeszéléssel helyettesíteni. A szervezettségben rendben próbáltunk előrelépni, de az utóbbi egy év nem hozhatott gyökeres változást az elmúlt évekhez képest. Az egyetemi szakszervezetet nehéz megmozgatni. Tisztában kell lennünk vele, hogy csak annyira vesznek komolyan bennünket, amennyire mi komolyan vesszük magunkat. Itt az egyetemen a szakszervezeti tevékenység előrelépésének zálogát a bizalmik munkájának javulásában látom. Felső szinten (a karokig bezárólag) már jutottunk valamire ezen a téren, de lejjebb még nem. Ez a feladatunk most. Úgy gondolom, hogy jelenlegi bizalmijaink nagy többsége alkalmas arra, hogy ellássa ezt a feladatot.

— Ön, tudjuk, korábban számos fontos pártfunkciót látott el. Ismertük a párt VB szervező titkáraként, sőt egy évig az egyetem megbízott párttitkáraként is. Munkamódszerében milyen változást hozott az szb-titkári megbízatás?

— A pártban hozzászoktam a szorossághoz, a keménységhez, a szigorú fegyelemhez, és talán bennem is kialakult egyfajta merevség. A szakszervezetben egészen mások a munkafeltételek és az igények is, itt nem lehet ugyanúgy dolgozni, mint a pártban. Erre szerencsére hamar rájöttem, de jó tanácsként a pedagógus szakszervezet vezetői is mondták, hogy ide más munkastílus, munkamódszer szükséges.

— Ejtsünk szót még két lényeges, mi több aktuális napi kérdésről. Először a szakszervezet munkavédelmi tevékenységéről.

A szakszervezetnek munkavédelmi felügyelője van, de sajnos eléggé korlátozottak a lehetőségei, ily módon nehéz a feladata. Szükség lenne egy állami előadóra is, aki a munkavédelemmel, a munkafeltételekkel általában is foglalkozna, munkáját ugyanis a társadalmi munkavédelmi aktíva nem végezheti el, ez nem is feladata.

— És a jogsegélyszolgálat?

— Erről jobb hírem van. Most szervezzük az ELTE-vel a közös jogsegélyszolgálati irodát. A terv szerint az ELTE jogi karán kapna helyet ez az iroda, s munkájában a mi jogi tanszékünkről is részt venne valaki félállásban, aki itt az egyetemen ad majd fogadóórát az ügyintézés pedig az irodán zajlik. Ezt a jogsegélyszolgálati irodát a dolgozók és a hallgatók egyaránt igénybe vehetik, előreláthatólag áprilistól.

— Köszönöm a beszélgetést.

Borsi László

A jó kriminek nyoma veszett

1980 sem múlt el Bacsó-film nélkül; de elmúlt jó Bacsó-film nélkül. Merthogy A svéd, akinek nyoma veszett című filmet a díszbemutatón is csak gyér taps és szórványos fütty fogadta. Pedig a svéd—NSZK—magyar koprodukció forgatásának anyagi nehézségei bizonyára nem voltak. A magyar mozikriminek nincsenek nagy hagyományai, igény viszont van a szórakoztató filmekre, egy jó produkció biztos sikert ígért volna.

Ráadásul az ember azt várná, hogy Bacsó, ha krimit csinál, az nem marad csak krimi, s ha már az marad, legalább jó lesz. Kaptunk ehelyett egy lapos, bárgyú importtörténet unalmas megfilmesítését, vontatott színészi játékkal, el-elcsúszó szinkronnal, idegesítően közhelyes megoldásokkal.

A színhely a Nagycsarnok, a Gellért-szálló, a rendőrőrs és Stockholm négyszöge, ahol a nyomozás folyik a felszívódott svéd után. Akit egyébként kedves, különélő felesége, egy velencei ólomkristály vázával fejbe vágott stockholmi lakásán, a világ legfejlettebb szexuális kultúrájú országában, mert az hullarészegen úgymond erőszakoskodni próbált vele. A nagyobb cirkusz kedvéért került a filmbe némi kábítószer, méghozzá Magyarországon átutaztában nyakoncsípett valódi török import; színre lép egy hódító szépség is a banda oldalán; a nagyobb nyomaték kedvéért egy követségi másodtitkár is a dolgokba avatkozik, de így együtt is tehetetlenek maradnak a svéd és a magyar rendőrség barátai együttműködése ellen. A hullát megtalálják a filmben, de a nézőket közben alva hagyják a moziban. Még a kínálkozó legjobb pillanatokban is az ezerszer elkoptatott megoldásokra hajlik a stáb; a gulyáspartin csikósok terelik a népet, Magyarországon a svéd rendőrtiszt félhavi fizetését osztja ki borravalóként egyetlen nap alatt, a Nagycsarnok főnöke pálinkagőzben tölti napjait, és még sorolhatnám. Néhány helyzetkomikum tud csak enervált mosolytt kiváltani a nézőből, de a filmmel szembeni végső indulatokat ez nem képes szelidíteni. Mint ahogy a svéd főszereplő elismerést érdemlő játéka, Sztankay szinkronja, Andor Tamás képei is csak enyhíteni tudják.

Bacsó Péternek, a magyar filmművészet fontos egyéniségének ezt a munkáját minden bizonnyal a hozzá méltatlan alkotások közé sorolja majd a filmtörténelem.

M. G.

Ripacsok

Sándor Pál új filmjében, a Ripacsokban is hasonló kérdésekkel foglalkozik mint korábbi, jobban sikerült filmjeiben. Az érzelmek és szeretet nélküli élet abszurdsága jellemezte a Régi idők fociját és a Szabadíts meg a gonosztól-t is. A Ripacsokban nem külső körülmények ölik ki Andriskából, a főhősből a szeretetet és a barátságot, hanem belső önérvényesítő akarata, ha úgy tetszik karrierizmusa.

Andriska barátjával hosszú évek alatt összehozott egy számot és amikor úgy látszik végre egy kis siker is megadatik, kifúrja Edét a számból anélkül, hogy megbeszélte volna vele. Ede csalódott, legszívesebben megölné Andriskát. De nem öli meg. A halálos fenyegetések feszültsége fokozatosan oldódik és végül újra együtt lépnek fel a számban, melynek kezdő sora egyben a film tömör összefoglalása is: EGYEDÜL NEM MEGY.

Ez a fajta slágerszöveg, melyet egyébként Presser Gábor zenéjére Sztevanovity Dusán írt, jól illeszkedik az „ugye mi jó barátok vagyunk" típusú slágerszövegek sorába. Csakhogy ami egy slágerhez elegendő, az egy filmhez édeskevés. Nem véletlen, hogy általában nem slágerszövegírók írnak filmeket vagy színdarabokat. (Ha pedig mégis, úgy az az érzésünk támadhat —, miként Bereményi Géza Légköbméterét nézve is — hogy nem kellett volna próbálkozni új műfajjal.) A rendező korábbi filmjeit is jellemezte egy fajta moralizálás, általában a humanizmus jegyében. De ilyen témákról szólni a szentimentalizmus veszélye nélkül szinte lehetetlen, azonban Sándor Pált éppen rendkívüli arány- és mértékérzéke óvta meg ettől.

Sajnos a művészek (ripacsok) világának féltő szeretete nem tett jót ennek a mértékérzéknek. A szentimentalizmus bélyegét túlzás lenne rásütni a filmre, a hangvétel azonban szinte mindenütt patetikus.

Ede amikor gyűlöletében gúnyolódik és fenyeget, akkor olyan végletes érzelmeket éreztet, amire a színpadon hamar kimondjuk: ripacs. De lehet-e valaki ripacs az életben? Az őszinteséget, lehet-e ripacskodásnak minősíteni. Ezek olyan kérdések, melyekből többet lehetett volna kihozni mirthogy: „egyedül nem megy".

A film legnagyobb hibája, hogy nincs megírva. Úgy látszik szerencsésebb, ha Sándor Pál továbbra is a szépirodalomhoz fordul segítségül és nem Tóth Zsuzsához e film forgatókönyvírójához. Például Mándyval való találkozásai ígéretesebbek voltak. Tagadhatatlan azonban, hogy a Ripacsok az említett hibák ellenére igazi profi munka. Elsősorban a színészvezetés kiemelkedő. A két főszereplőn kívül remek epizódalakítások színesítik a filmet. Máté Gábor homoszexuálisa és Vajda László bámészkodó andalgója remekül szórakoztat. A két főszereplő, Kern és Garas színészi játéka a film legerősebb oldala. Különösen Garas játéka zseniális, ő az őszintébb, ripacsabb ripacs.

L. W.

„Mi köze a békének az igazsághoz?"

Kósa Ferenc Mérkőzés címmel az 50-es évekről készített filmet — írja egy brosúra. Kósa Ferenc az 50-es évek ürügyén a máról készített filmet — nem lehet kétséges S Kósa ezzel a magyar film 60-as évekbeli, akkor nagyon is termékeny hagyományaihoz nyúlt vissza. Nála ez nem ritka. Mindamellett a letűnt idők sikerstílusához való visszatérés még nem garantál semmit.

Kósa parabolája lapos közhelyként indul. Sőt azzal is folytatódik. A kisvárosi rendőrkapitány által menedzselt NB II-es futballcsapat a kiesés ellen játszik rangadót. A mérkőzés kimenetele közömbös, a lényeg az, hogy a bíró „szemét". A rendőrkapitány a meccs után az öltöző klozettjében méltó büntetést szab ki rá, fejét a klozett peremébe veri. A bíró meghal, de sajnos tanú is akad, a tettes egykori iskolatársa, aki a történet pillanatában helyi újságíró. Cikk készül, tehát a tanú láb alól elteendő; meg is érkezik a fekete autó. A nyilvánvaló szándék feldühíti a fiatal szerkesztőt, nekiront az egyik rendőrnek, s mindketten átszakítják a gang korlátját. A rendőr meghal, az újságíró börtönbe kerül.

Az igazságot fanatikusan védő szerkesztő — akit sem a maga, sem családja jövőjének komor kilátásai nem érdeklik — meghurcoltatásának története a film. Ami nem túl eredeti. Egy mikropolitikai krimire való ötlet. Mindez persze gondos, művészies megformálásban. Mert a figurák bár elég statikusak — talán még a mellékszereplők markánsabban fogalmazottak —, a jó színészi játék élvezhetővé teszi az addig csak együttérzést, tiltakozást kicsikaró filmet.

A történet helyenként szatírába csap át: felvetődik a kérdés, vajon ki áll a halálmegvető bátorságú firkász mögött. A legmagasabb helyeken. Talán Washingtonban. Esetleg Moszkvában. A rejtély felderítésére az újságírófeleség — akit kiűznek városi lakásából és tanyán élő apósához kényszerül — látszólag véletlenül „élettársat" kap egy éppen visszavonult középcsatár-rendőr személyében. A csatárnak kiváló, ám rendőrnek csapnivaló befek balfogásai helyenként ellenállhatatlanul humorosak, máshol döbbenetesen drámaiak.

A cselekmény fő szála némi hitetlenkedést válthat ki a nézőben. Az újságíró megtörhetetlensége, téboly ut igazságvágya a halál küszöbén mai szemmel alig érthető. Mert bár az újságíró által ügyesen elrejtett véres klozett — bizonyíték gyanánt —, ad számára valamelyes esélyt, de hogy a végső kimenetel nem lehet kérdéses, lefokozza a vicsorító szópárbajok drámai feszültségét.

A film eme felénél — kétharmadánál emlékezteti a nézőt a 60-as évek egyén-hatalom dilemmáját feszegető filmjeinek sorára, amennyiben az egyén kiszolgáltatottságát ábrázolja a gépezettel szemben, s amiben csak felőrlődni, szétmorzsolódni lehet. A néző arra gondolhat; Jancsó elvont-stilizált jelképrendszere mennyivel adekvátabb filozófiai-elvi szinten vizsgálja ugyanezt. És különben is: a kérdés lekerült a filmművészet napirendjéről. Hol van már a másfél évtizeddel ezelőtti vita?

A történet mielőtt holtpontra futna, jelenik meg X elvtárs, aki vezetőképző szemináriumról tér vissza, és sejthető, hogy előbb-utóbb nagyon magas állásba helyezik. Ő az egyetlen, aki előtt a környék rendőrura is meghunyászkodik. X elvtárs beszélni akar az újságíróval.

A film itt életveszélyes kanyart vesz a sematizmus felé. Felsejlik a nagy igazságtevés lehetősége. Amivel a film elvesztette volna addig felépített hitelét, és az itt megbocsáthatatlan vegytiszta happy-end felé vette volna útját.

Kósa azonban befordul a hajtűkanyarba. X elvtárs igazságtétel helyett a szemináriumon tanultakat kívánja a gyakorlatban alkalmazni. Mert az emberiség megkergült és egy év alatt többet költ fegyverekre mint a II. világháború alatt összesen. Amikor béke vagy háború az alternatíva, amikor mindenkinek egyenként és egységben a többivel teljes erejéből kell dolgoznia a békéért, akkor itt két tehetséges ember egymásra acsarkodik. Ez megengedhetetlen. — De mi köze a békének az igazsághoz? — kérdezi az újságíró.

Ezzel az utolsó előtti jelenettel kap igazi értelmet a film, kerül minden a helyére, bocsáthatók meg a stílus-, és pszichológiai túllendülések. A gyakorlati politika, a nagypolitika és az igazság, az erkölcs, végső fokon egy „tiszta" eszme egymásnak feszülése a film témája. Kompromisszum-élet; tisztaság-mártírhalál ma még mindig aktuális kérdését fogalmazza meg Kósa csodálatra méltó szilárdsággal és erkölcsi tartással.

Kósa kérdése persze nem reális kérdés. Afféle imperatívusz, felkiáltójel az erkölcs, a tisztaság, egy megalkuvástól mentes eszme védelmében. Falra hányt borsó. De Kósa filmje azért született, hogy még legyen mit a falra hányni.

Simonyi Tamás

Lendületes Ballagás

Almási Tamás elsőfilmes rendező. Nagyon fiatal, ruganyos léptű, tervekkel teli — legalábbis a film bemutatása után ezt a benyomást keltette a Ballagás alkotója, miközben a közönség elismerését fogadta. Egyénisége filmjéből is sugárzik.

Egy érettségiző gimnáziumi osztály fellázad. Törnek-zúznak, elegük van mindenből, szövetkeznek, bojkottálnak. Senkire és semmire nincsenek tekintettel. Sem szüleikre, sem — különben szeretett — osztályfőnökükre. Az anarchia oka: gyereknek nézik őket, tiltják a cigarettázást, nem azt tanulják amit szeretnének és így tovább.

E mini forradalom kibontakozását és elhalását kíséri végig a film egy nagyon kedves arcú, igazi kamasz, de határozottan nőiesedő lányt a középpontba állítva. Nem nehéz kitalálni, hogy itt előbb-utóbb szerelmi ügybe gabalyodunk, de ez a konstrukció nem feltétlenül idegen test a film szerkezetében. A nagy érzés Gabi barátjában akkor hűl ki, amikor az osztály is megunja a forradalmat. Senki sem tudja pontosan, mit akar, bár létezik egy bizonyos 12 pont, amit sajnos a rendező elfelejt felolvastatni, és csak annyit tudunk meg az igazgatóhelyettestől, hogy egy részükről még beszélni sem érdemes. A tantestület kapkod a válsághelyzetben, soha nem értek meg ehhez hasonlót, a tanári kar tanácstalan. Az igazi vezető nem az igazgató, hanem a helyettes, aki talán lelke mélyén megérti a srácokat, de pozíciója a lázadást megfojtásra, ügyrendi csatornákba terelésre kényszeríti. Egyszerre ér be tehát az igazgatóhelyettesi taktika, unnak bele a negyedikesek a balhéba — közeledik a felvételi — és áll értetlenül Gabi távozó szerelmével szemben.

Almási Tamás ismeri ezeket a gyerekeket. Tudja, hogy e két tucat átlagon felül értelmes gimnazistának van miért lázadnia. Megmutat ugyan egy másik vonalat is: a liberális, csaknem partneri viszonyban levő osztályfőnök túlzott engedékenysége is okozhatta a bajt. De a film mégsem ezt sugallja; legfeljebb a tekintélyelvű oktatás híveinek szolgáltathat álérveket. Hogy végülis mik az okok és hová vezet a revolúció? Erre Almási Tamás is csak széttárja a karját. A művészet feladata a kérdések feltevése, nem a megoldás kinyilatkoztatása.

A film nem nagy horderejű vállalkozás. De több andalító ifjúsági filmnél. Jó látni a dramaturgiailag gonddal megmunkált, dinamikus, örömmel készített első próbálkozást. Az örökmozgó kamera is a rendező kedvét szolgálja és a magyar operatőriskola legjobb kvalitásait idézi.

A szereplők kiválasztásánál már kevesebb szerencséje volt Almási Tamásnak. Csoda lenne, ha egy osztályra való tehetséget találna bármelyik gimnáziumban is. Be kell érnünk a főszereplő bájos egyéniségével, helyenként tehetségre valló pillanataival. Ne engedjük zavartatni magunkat a többiek bukdácsolása miatt, ha egyszer jóindulattal viseltetünk a kezdő rendező iránt. Erre pedig Almási Tamás első filmjével rászolgál.

sit

Óvári Miklós a Polvaxon

Február 19-én, csütörtökön 6 órai kezdettel Polvaxunk vendége: Óvári Miklós, az MSZMP KB titkára, a Politikai Bizottság tagja. Kultúrpolitikánk legizgalmasabb kérdéseiről beszélgetünk a legilletékesebb hazai vezetővel.

Sportcsarnokban a Tragédia

Beszélgetés Sík Ferenccel, a Pécsi Nemzeti Színház főrendezőjével

„Miért bánsz így a Tragédiával, ember! Mondd, tetszik-é, amit rendezesz és játszasz, magadnak?" Madách után szabadon legszívesebben ezt kérdezném a Tragédia eddigi — szolnoki és budapesti —, bemutatóitól. Aki a két előadás részletes elemzésére kíváncsi, nézze át az egy hónappal ezelőtti napi- és hetilapokat. Mindegyikben talál (nem eléggé) lehúzó kritikát róluk. Engem sokkal jobban izgat most már az, hogy a következő, a pécsi bemutatót végignézhetem-e csalódás nélkül. Sík Ferenc főrendező alábbi válaszai alapján azt érzem, van rá remény, hogy igen. (Úgy látszik nekem olyan Luciferem van, aki mindig újabb Tragédia-mgoldás megnézésére csábít ezzel a *reménnyel.)*

— Hallottam a rádióban azt a hármas interjút, amelyikben a rendezőktől megkérdezték, hogy az ő felfogásukban miről szól (ill. fog szólni) Madách Imre drámája. Akkor Ön azt felelte, hogy Pécsett fiatal emberek keresik majd helyüket az életben, éppen olyan sok csalódással és meg-megújuló reménnyel, mint a mai kor fiataljai.

— Igen, sajnos mostanában elterjedt az a nézet, hogy egy előadásról a darabtól függetlenül meg kell tudni határozni, hogy miről szól. Arról kell szólnia, amit az író leírt! Az persze természetes, hogy minden rendező más oldalról próbálja megfogni a dadabot, mást érez hangsúlyosabbnak belőle. A néző azonban nem a rendező által kiküldött eszmei mondanivaló kedvéért jön el a színházba, hanem mert emberi sorsokra kíváncsi! Nem hiszem, hogy mondjuk a „Lear király"-ra bárki is úgy indul el otthonról, hogy most ám majd meglátja a „feudális család szétbomlásá"-nak drámáját. Nyilvánvaló, hogy minden egyes embernek másról szól az előadás. Életmódtól, képzettségtől, személyiségtől, kortól stb. függően mindenki mást és mást érez ugyanabból a színdarabból. A nézőnek erre lehetősége leginkább az ókori görög népszínházban volt, majd a reneszánszban, és azóta nem, ill. napjainkban megint vannak erre elszórt törekvések. Például nemrég Bejart egy párizsi sportcsarnokban ilyen céllal rendezte meg egyik balettjét — szerintem zseniálisan. Rendezésében eleve számításba vette a tömegpszichózist. Ugyanis megfigyelték, hogy ugyanaz az előadás másképpen hat az emberre, ha mondjuk tíz között, és másképpen, ha több ezres tömegben nézi. Az egyes emberek reagálásai összességükben erősíthetik vagy gyengíthetik egymást. A pécsi Tragédia ilyen népszínház szeretne lenni. Ennek egyik feltételét megteremtjük azzal, hogy a Sportcsarnokban vagy a Pécsi Orvostudományi Egyetem aulájában fogjuk játszani.

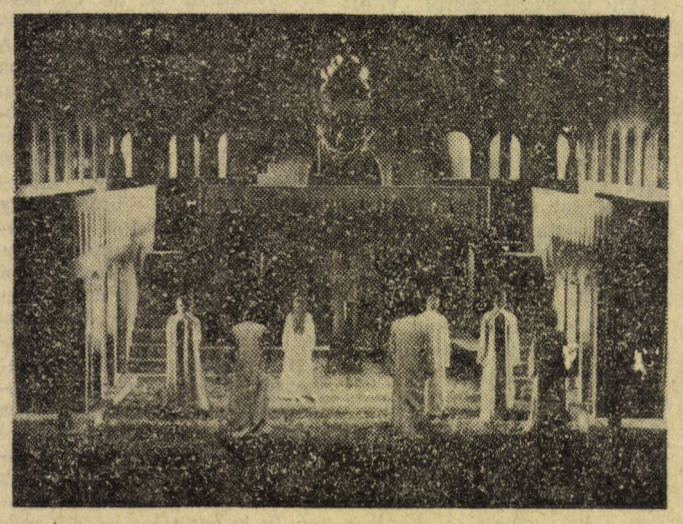

A szolnoki Tragédia egyik színe

— Lesz-e valamilyen jellegzetesen pécsi megoldás a jelmezekben és a színpadképben?

— Nagyon sok balettos és (testszínű trikóba öltözött) bábjátékos fog szerepelni. (Utóbbiak nem csak a londoni színben!) Sokszor az élő ember játéka is bábozásszerű lesz. Például a fáraó egy hatalmas, gúla alakúra kifeszített kelme tetején fog trónolni. A díszletek különböző nagyságú, átrendezhető tömbök lesznek, melyek hol lépcsőként szolgálnak, hol zárt teret képeznek majd. A különböző történelmi színekben ezeket más-más minőségű és színű anyaggal fogjuk leborítani.

— Kiket választott a főszerepekre?

— A pontos szereposztásról még korai lenne beszélni, mert csak az évad végén tudjuk elkezdeni a próbákat. A bemutatót szeretnénk még a tavasszal megtartani, de lehet, hogy csak szeptemberben kerülhet rá sor. Annyi biztos, hogy fiatalokkal fogok dolgozni...

— Ne haragudjon, milyen fiatalokkal? Mert Lengyel György is ezt állította a Madách Színház „trió"-járól, pedig legalább tíz évvel idősebbek, mint a szolnokiak...

— Most, vagy nemrég végzett „tanuló"-inkra gondolok.

— Mi a véleménye arról, hogy az országban egy időben három helyen is műsoron van „Az ember tragédiája"?

— Nagyon jónak tartom ezt, és egyáltalán nem véletlennek. Nem tudatos elhatározást jelent a „nem véletlen", hanem azt, hogy a XX. század második felében igen jellemző a műben felvetett problémák boncolgatása... Például a Faust-téma napjainkban szinte végigvonul Európán a legkülönbözőbb rendezésekben, filmen, színpadon, zenében... És örülni kell annak, hogy már kinőttünk abból az ötvenes években elfogadott koncepcióból, hogy csak egyféle Tragédia-felfogás létezhet, és mindig mindenütt úgy kell eljátszani... Nem lehet és nem szabad egyik előadásról sem kimondani, hogy egyedül az *üdvös rendezés.*

Muraközi Anna

A kivételes eset

Egyetemi gyakornoki állást csak hároméves gyakorlat után nyerhet el valaki — egy nem túl régi rendelet szerint. Réczey Imre, a kereskedelmi kar most végző hallgatója miniszteri engedéllyel most mégis itt maradhat friss diplomájával a külkereskedelmi tanszék oktatójaként.

— Gratulálok! Hogyan sikerült kivételes esetnek lenned?

— A legelején kezdeném. Másodikosként egyik barátommal közösen írtunk dolgozatot a minden évben szokásos PG versenyre. Az ötlet a barátomé volt: „Komparatív előnyök és a munkaerő nemzetközi áramlása". A témát ketté osztottuk, az előbbi lett az enyém. A verseny után azonban — a legkülönbözőbb okok miatt — már csak engem érdekelt továbbra is a dolog. Saját témámat továbbfejlesztettem TDK dolgozattá...

— ...amivel aztán minden szinten első díjat nyertél, legutoljára '79 novemberében a X. Pozsonyi Nemzetközi TDK Konferencián. Hogyan vetődött fel először, hogy a tanszékre kerülsz?

— Szerettem volna megpályázni egy hároméves kandidátusi aspirantúrát, külkereskedelem reálelméleti témával. Mint tudod, ha erre sikerül a felvételi, akkor az Akadémia kijelöl egy munkahelyet, ahol ez idő alatt foglalkoztatnak — ösztöndíjasként. A TDK konzultációk során nagyon sok segítséget kaptam a külkereskedelmi tanszéktől, és annyira tetszett, hogy az itt dolgozók között jó a munkatársi viszony, szeretik egymást, mindig jó a hangulat, hogy az volt a vágyam, hogy ha sikerül elnyernem az aspirantúrát, akkor ezt a három évet itt tölthessem el. Dr. Tóth Tamás tanszékvezető megígérte, hogy támogatja az

elképzelésemet. Kiderült, hogy már ő is gondolt arra, hogy itt maradjak.

— Most mégis gyakornok leszel...

— Igen, ugyanis közbejött valami. Az AIESEC szakmai gyakorlatról olyan későn jöttem vissza Írországból, hogy már alig lett volna időm készülni a Tudományos Minősítő Bizottság felvételijére. Így végül gyakornoki státus engedélyezését kértük... Szerencsém volt, sikerült. Az aspirantúrát pedig elhalasztottuk. Nem is baj, legalább „öregszem hozzá" egy kicsit...

— Oktatni is fogsz?

— Igen. Két másod- és egy harmadéves nappalis csoportom van. Mire ez a lap megjelenik, már túl leszek az első órákon. Külkereskedelem gazdaságtanát és nemzetközi pénzügyeket fogok tanítani. Úgy érzem, ezek olyan tárgyak, amelyeket előzetes vállalati gyakorlat nélkül is lehet tanítani.

— Azt, hogy szakmai tudásod megfelelő, azt már az írásbeli munkáiddal bebizonyítottad. De milyen előadó vagy? Át tudod-e adni a fejeknek és a füleknek egyformán érthetően az anyagot?

— Nehéz kérdés... A TDK dolgozatomat már többször is előadtam, témavezetőm és szakszemináriumvezetőm dr. Salgó István szerint nem túl rosszul. De nagy figyelmet és fegyelmet kíván majd az, hogy leszokjak a hadarásról és a halk beszédről. Majd igyekszem... Ami a kérdés második részét illeti... Nos szemináriumot vezetni szerintem nehezebb, mint előadást tartani, s ebbe „bele kell tanulni". A váratlan kérdésekre nem lehet felkészülni, vigyázni kell arra, hogy ne váljon előadássá az óra, hogy a vitában ne csak pár ember vegyen részt, hogy ne időzzünk el esetleg részletkérdéseknél, hogy az ember mindig megérezze a csoport hangulatát és aszerint alakítsa a beszélgetést...

— Gondolom sok ismerősöd van az alsóbb évfolyamokon is, hiszen annyi mindent csináltál itt az egyetemen.

— Ne is mondd! Nagyon furcsa lesz oktatóként állni előttük...

— Tényleg, mi is volt az a sok minden más?

— Hát azért olyan sok nem volt! Egy ideig titkára voltam a Képzőművész Körnek, rajzoltunk, plakátokat festettünk. Aztán félig-meddig tagja lettem az Irodalmi Körnek, ahol két barátommal gitároztunk, énekeltünk. A gitározás egyébként nagyon fontos, nagyon sokat jelent nekem. Majdnem mindennap játszom... Sokat ad, könnyebbé tesz néha dolgokat a zene. Aztán voltam vezetőségi tag egy középiskolás, ún. szakosító építőtáborban, ahol az esti programokról nekünk, egyetemistáknak kellett gondoskodnunk. Én hipnózisról, pszichológiáról tartottam egy ismeretterjesztő előadást. Ez a téma egyébként nagyon érdekel, több személyes élményem is van ezzel kapcsolatban.

— Van valami hobbyd, amit rendszeresen csinálsz? Sportolsz?

— Nem, már nem. Ha viszont a bridzset annak tekinted, akkor igen. Barátaimmal szinte minden pénteken találkozunk, évek óta.

— Vannak szakmai terveid, vagy túl korai még ilyet kérdezni?

— Nagyon sok mindent szeretnék! Ameddig ilyen kevés az óraszámom, addig többet fogok olvasni, vitacikkeket is szeretnék írni. Új témába is belekezdek. A komparatív előnyök dinamizálási problémája során eljutottam a gazdasági növekedéshez, most ezt a témát szeretném körüljárni. Itt nagyon sok a megoldatlan kérdés, a legkülönbözőbb modellek léteznek megoldási javaslatként. Ezeket megismerni, elemezni nem lesz könnyű feladat. De nagyon érdekel a kérdés. Ősszel, dr. Szegvári Ivánnal, aki szintén a tanszéken tanít, szakszemináriumot is indítunk a témából.

— Barátaid azt mondják, nagyon szélsőséges, fanatikus vagy...

— Hát... néha szükség van rá. Szerintem csak így lehet igazán eredményt elérni. Úgy, hogy ha kell, a célod érdekében minden másról le tudj mondani. Szerintem nincs középút...

Muraközi

Egy tanulmányi nap története

Egy napsütötte péntek reggelen lázas készülődés, izgatott jövés-menés veri fel a bodajki turistaház csendjét. Az elsős téli KISZ-tábor résztvevői sietnek eltüntetni magukról és „magukból" az előző esti éjszakába nyúló, a tanulmányi napot előkészítő vita okozta fáradtság nyomait. *Ma „egyenes adás" lesz, értékeljük az évfolyam félévi munkáját, vizsgaeredményeit és egyetemünk oktatóival közösen megbeszéljük a felmerült problémákat.*

Tíz óra előtt néhány perccel megérkeznek vendégeink. A tanszékek képviselőin kívül *Szuhay Miklós* oktatási rektorhelyettes, *Halmai Erzsébet* az I. évf. dékánhelyettese és *Páli Lászlóné* ált. kari dékán is megjelent.

A vendégek üdvözlése után az évfolyam tanulmányi felelőse megkezdi beszámolóját a félév és a vizsgaidőszak eredményeiről, valamint ismerteti az évfolyam tapasztalatait az egyes tantárgyak oktatásáról, a tankönyvek színvonaláról.

Először általános kérdésekről esik szó. Talán a legfontosabb ezek közül *a megajánlott jegy gyakorlatának bevezetése* az első évfolyamon.

Szuhay elvtárs válaszából kiderül, hogy valóban a gyakorlatról van szó, ugyanis elvben ezt az állami vezetés is támogatja. Ebben a kérdésben a tanszékeknek kell határozottabb lépéseket tenniük.

A beszámoló következő részében a tantárgyakkénti értékelésre kerül sor.

Szent-Iványi Gabi beszámolójában először mindig az adott tantárgyról kialakult általános véleményeket fejti ki, majd az évfolyam képviselői közül bárki hozzászólhat a tárggyal kapcsolatban. *A hozzászólások befejezése után kerül sor az illető tanszék képviselőinek válaszára.*

Analízis. A beszámoló kiemeli az előadások magas színvonalát, világosan felépített rendszerét, a vizsgakövetelmények egyértelmű tisztázását, valamint a dolgozatok javításának gyorsaságát és pontosságát. *Többen javaslatot tesznek a tanulmányi verseny bevezetésének rendszerére, melynek sikeres teljesítői megajánlott jegyet kapnának.*

A tanszék képviseletében *Hegedüs Miklós válaszol.* — Előadásaimban az előttem példaként álló professzorok gyakorlatát követem, így *módszereimen továbbra sem kívánok változtatni. A tanulmányi verseny gondolatát elvben keresztülvihetőnek tartom.*

Függvénytan: A tárgynak nincs képviselője jelen, így a hallgatók egyöntetű jó véleményét Hegedüs tanár úr tolmácsolja majd az illetékesek felé. Egyetlen kifogás: a tankönyv késői megjelenése.

Számítástechnika: Általános véleményünk szerint *fontos lenne a vizsga időtartamainak meghosszabbítása, ami főleg az elméletre vonatkozna.* Több hozzászóló szerint *a vizsgára való felkészülést jobban segítené egy bővebb példatár, kidolgozott példákkal.* A tárgy előadója, *Csépai János* válaszában *ígéretet tesz a felmerülő kérdések megoldására.*

Gazdaságtörténet. A vélemények egyöntetűen dicsérőek; az előadások magas színvonalon zajlanak, kedvező a sok vizsgaidőpont. *Konkrét probléma a tárggyal kapcsolatban nem merül fel.*

Politikai gazdaságtan. Érezhetően sűrűsödik a levegő. Várhatóan heves viták lesznek.

A beszámoló külön értékeli a tankönyvet és az előadást.

Didaktikailag *kifogások merültek fel a jegyzetbeni körülményes mondatszerkesztés,* idegen szavak felesleges használatára, valamint a helyesírási és gépelési hibák *ellen.* Tartalmilag *legfontosabb problémáink: a sokszor sorok között megbúvó gondolatok, a nehéz követhetőség, valamint az egyes részek közötti kapcsolat hiánya.*

Az előadással kapcsolatban felmerül a gondolatmenet követhetőségének nehézsége, a mindennapi gyakorlati problémák és a tanult anyag közötti összefüggés érthetőségének hiánya.

Szabó Kálmán tanszékvezető és Kopányi Mihály tanársegéd a tanszék képviseletében megköszönik észrevételeinket és ígéretet tesznek ezek legmesszebbmenő figyelembevételére.

Termelés-technika. A nagy vihart kiváltó PG után *szép „csendesen" tárgyaljuk meg a tárggyal kapcsolatos kérdéseket; a jegyzet néhol előforduló avultságát, az egyes fejezetek közötti szintkülönbséget.*

Gazdaságföldrajz. Kollarik elvtársnő csoportjánál jó vélemény alakul ki, az előadások színvonaláról, a vizsgára való felkészítésről. A másik csoportnál az előadások és a könyv közötti eltérés merül fel problémaként. *Általános véleményünk: a vizsganapok számának szűkössége, valamint a vizsgák során néha előforduló pontatlan kérdésfeltevés.*

Nyelvek, szeminárium. Orosz nyelv esetén *a tankönyvről kedvező vélemények alakultak ki. Problémánk: a nyelvtanárok eltérő szintű követelménye — és értékelési rendszere.* Többen kérik a filmek szövegének írásos kiadását is.

Galló András tanár úr válaszában kifejti, hogy a filmek szövegének kiadása egyelőre nem várható, tekintettel az ezzel járó rengeteg munkára. Viszont *ígéretet tesz az egészségesebb követelményrendszer kialakítására.*

A nyugati nyelveknél felmerülnek a csoportbeosztás problémái. Nem mindig azonos színvonalú hallgatók kerültek egy csoportba (pl. angol).

Végül az utolsó téma: *a proszemináriumok.* Általános vélemény, hogy *nagy részük egyáltalán nem töltötte be azt a szerepet, amit vártunk tőle.*

Mikor Halmai Erzsébet dékánhelyettes utolsó biztató szavai után zúgó fejjel, fáradtan kitámolyogtunk a teremből, többen arra gondoltak, „megértem! (?)". Reméljük, a kérdőjel eltűnik.

G. A.

Villáminterjú dr. Szép Jenővel

Dr. Szép Jenő egyetemi tanár a Matematikai és Számítástudományi Intézet igazgatója nemrégiben érkezett haza Olaszországból, ahol két hónapig a sineai egyetemen tanított.

— Maradhattam volna hosszabb ideig is, de nem szeretem sokáig magára hagyni az intézetet, hiszen előre nem látható, egyszerűen meg nem oldható problémák is felmerülhetnek és a felelősséget nem háríthatom ideiglenes helyettesemre.

— Tanított már Olaszországban?

— Igen többször is. Kétévenként utazom néhány hónapra. Sienában most voltam másodszor, de bejártam már Olaszország több híres egyetemét is.

— Hivatalos vagy inkább személyes kapcsolatok útján jutott ki?

— Régi olasz tanítványaim segítségével, mivel a hivatalos „tudóscseréhez" államunk nem tud anyagi fedezetet biztosítani. Tartózkodásomat a „Kutatások Nemzeti Bizottsága" (CNR), a tudományos életet átfogó szerv finanszírozta.

— Milyen jellegű oktató tevékenységet folytatott?

— Fiatal oktatókkal, tanársegédekkel foglalkoztam, szeminárium jellegű munkát végeztünk. Inkább a kutatáson, semmint az oktatáson volt a hangsúly. Örülök, hogy lelkes fiatalokkal dolgozhattam együtt.

— Érzékelt valamit az olasz társadalmi „földrengésből"?

— Siena nyugodt város, inkább csak a diákok forronganak a rossz lakáshelyzet miatt; kevés a kollégiumi férőhely, az albérletek pedig igen drágák. Plakátokon, jelszavakon, kisebb gyűléseken kívül azonban semmi sem mutatta az elégedetlenséget.

— Mikor készül újra Olaszországba?

— Valószínűleg 1982-ben, újra Sienába utazom. Sajnálatos, hogy ismét személyes kapcsolataim révén. Az olasz tudományos szervek szívesen fogadják a magyar tudósokat, mi azonban ezt nem viszonozhatjuk, a Kutatások Nemzeti Bizottságához hasonló, anyagi támogatást nyújtó szerv hiányában.

Glódi

Látószög

Napjainkban nagy érdeklődésre számot tartó területe a szocialista országok kapcsolatának az internacionalista szolidaritás. A PÁRTÉLET februári számába PIROGOV, a történelemtudományok professzora HÍVEN AZ INTERNACIONALIZMUS ESZMÉJÉHEZ címmel írt cikket. „A testvéri államok a szoros együttműködésnek köszönhetően sikerrel tudnak úrrá lenni a bonyolult helyzeteken, amelyek a szocialista világ fejlődésének és az imperializmus erőivel folytatott megfeszített küzdelemnek folyamatában kialakulnak... A teljes egyenjogúság elveinek szem előtt tartása, a kölcsönös előnyök és a kölcsönös elvtársi segítség a szocializmus országai közötti kapcsolatok további erősödéséhez vezetnek. A szocialista országok közötti internacionalista szolidaritás fejlődése szempontjából különös jelentősége van az antikommunizmus és a szovjetellenesség minden formája ellen folytatott harcnak. A kommunista pártok úgy tekintik az antikommunizmust és a szovjetelleneséget mint az imperialista és

reakciós erők harci eszközét,

nem csupán a kommunisták, hanem más demokraták és demokratikus jogok ellen. Az antikommunita kampányok segítségével ezek az erők arra törekszenek, hogy megtörjék a munkásmozgalom egységét, a demokratikus, népi erők együttműködését, elvonják a dolgozók figyelmét a kapitalista társadalom bűneiről. ...A Szovjetunió és a többi szocialista ország külpolitikája jelentős mértékben korlátozza az imperializmusnak azt a törekvését, hogy az ellenforradalmat nyiltan exportálja."

Jelen napjaink tudatos átéléséhez ártalmas semmiképp nem lehet, ha foglalkozunk a közelmúlttal. SZILÁGYI ÁKOS a JEL-KÉP 1980/3. számában megosztja az olvasóval gondolatait a HETVENES ÉVEK KONZERVATIZMUSÁRÓL Nyugat-, majd Kelet-Európában. „A 60-as évek mindenben szakítást, radikálisan újat követelt. A társadalom teljes vagy csaknem teljes felforgatása mellett állt. A 70-es évek gyanakvó az újításokkal, az újítókkal szemben, inkább az adotthoz, a meglevőhöz ragaszkodik. Nem akar nyerni, csak ne kelljen veszítenie semmit. Túl nagynak látja a kockázatot... A konzervatív beállítottság különösen a közömbösség és passzivitás,

a kibékülés lehetőségét kereső meghunyászkodás,

a mértékletességnek álcázott gyávaság és önféltés változatos ideológiáiban vált tömegessé a 70-es években... A józanság és mértékletesség ideológiája a 68-as „esztelenségek" és „túlzások" kritikájával támogatja meg a pragmatizmusban elvesző kisszerűséget, amely épp annak örül, ami... Míg a 60-as éveket a végtelen növekedésbe vetett hit pátosza, a természet meghódításának akadálytalan előrehaladása határozta meg, a 70-es években a „zéró-növekedés" elmélete, az ökológiai katasztrófa megjóslása, szkepszis és pesszimizmus hatotta át a természethez való viszony ideológiai leképződését... Kelet-Európának is megvan a maga 68-a, ennek sokkhatását csak megsokszorozza a nyugati 68 csődje. A legtöbb kelet-európai ország nem a radikális reform, hanem a konzervatív reform valamelyik útját választotta. Vagy úgy, hogy a 60-as évek radikalitását lefékezte, visszariadván saját célkitűzései hatalmasságától, s kockázatos következményeitől; vagy úgy, hogy eleve megakadályozta, leszerelte egy ilyen reformradikalizmus kialakulásának lehetőségét... Hogy mit jelent a konzervatív reform, az 1972—73-ban kitűnt Magyarországon is (elegendő az „új gazdasági mechanizmus" elméletadóinak és politikusainak mellőzésére, a „reform" módosítására, majd egy ideig teljes elhallgatására utalni, elegendő a radikális reformtervek háttérbe szorulását, ...a politikai és kulturális reform megállítását, a hagyományos ideológiai „ráfordítás" fokozását említeni. ...Ma éppen az a kérdés, hogy egy 68-hoz képest gazdaságilag és — úgy tűnik — külpolitikailag is jóval kedvezőtlenebb helyzetben sikerülhet-e kikászálódni szekerünkkel a konzervatív reform kátyújából..."

Égető szükségű, hogy esély legyen igazat tanulni a mai sorsunkat előttünk formálóktól, például ERDEI FERENCTŐL. A TISZATÁJ 1980/12. számában GOMBÁR CSABA fogalmaz meg ehhez KÉRDÉSEKET, SZEMPONTOKAT: „Egy politikusi pályának mindig jellemző és különösen fontos szakasza az államélet valamely irányító pozíciójának betöltése. Erdei Ferenc 1944-ben, 34 évesen az ideiglenes nemzeti kormány belügyminisztere lesz, aztán államminiszter a Dinnyés-kormányban, először államminiszter, majd földművelésügyi miniszter a Dobi-kormányban, a Rákosi-kormányban ismét földművelésügyi miniszter, Nagy Imre első kormányában először igazságügy-miniszter, majd földművelésügyi miniszter, Hegedüs András kormányában földművelésügyi miniszter és egyúttal miniszterelnök-helyettes. Nagy Imre második kormányában pedig 1956. október 31-ig miniszterelnök-helyettes... Miként reprezentálta saját pártját miniszteri pozícióiban? Ha a fölszabadulást követő koalíciós pártrendszer történeti földolgozásait tanulmányozzuk, meglehetősen egyöntetű kép alakul ki: minden olyan kérdésben, amely jelentős vita tárgyát képezte a Nemzeti Parasztpárton belül, azaz a Belügyminisztérium és a rendőrség kérdése, a választások, a Parasztszövetség, az agrárolló ügye és így tovább, Erdei Ferenc mint a parasztpárt vezető politikusa mindig a kommunista párt álláspontját képviselte... Az ilyen példákat Erdei Ferenc érdeméül szokta betudni történetírásunk. Mit is értékelünk ilyenkor? Azt-e, hogy Erdei Ferenc politikailag elősegítette a szocialista viszonyok kibontakozását? Azt-e, hogy szakadatlanul segítette a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett uralom kialakulását? Esetleg azt, hogy jól képviselte a parasztságot? Az-e az

érdem, hogy gyöngítette saját pártját

s tevőlegesen elősegítette annak szétmállását?

Erdei Ferenc a tárgyalt korban, ha akart volna, sem lehetett volna parasztpolitikus. Államférfiként el kellett temetnie saját pártját a szocialista átalakulás során és annak fejlődésében a paraszti érdekek politikai képviseletére hivatott parasztpártot. Miniszterként magába kellett temetnie a szövetkezeti eszmék tudós ismeretét, a Tanyai Tanács elnökeként meg kellett feledkeznie saját településkoncepciójáról. Bibó István, Veress Péter és a népi írók barátjának el kellett fordulnia demokratikus és nemzeteszméiktől, be kellett fagyasztania szociográfiai képességét, vagyis sok olyasmit, amelyek mint magyar parasztpolitikusban, Erdei Ferencben egyedülállóan testesültek meg. Hogy történt ez, milyen körülmények között, milyen tettek során, hogyan keveredtek a hibák érdemekkel, s mi végül a tanulság a későbbi nemzedékek számára? Ezekre várják Erdei Ferenc tisztelői a választ. Ezek száma gyarapodik, de hogy nagy ívű életéhez méltóan gyarapodhassék, ahhoz pályájának államférfiúi periódusából kényelmetlen kérdések árán is el kell úszni a homályt, azon az esetleg előre tudható áron is, hogy a XX. századi magyar történelemben nem az államférfi Erdei Ferenc lesz a követésre serkentő példa, hanem a pártalapító ifjú politikus és az idős Erdei Ferenc, aki a kedvezőbbé tett szocialista politika körülményei között a 60-as évtizedben megújulva, mindenféle miniszteri tárca nélkül, párt nélkül és párton kívül valódi parasztpolitikusként államférfivá magasodott."

M. G.

Viták a KISZ-ről

Ifjúságpolitikánk számára az idei év különösen jelentős, hiszen a májusi KISZ-kongresszus egy ideig a fiatalság problémáira irányítja a figyelmet. Mint általában ilyenkor, most is alkalom adódik — és egyben kötelességünk is — megvonni az elmúlt öt év mérlegét, és összegezni a tapasztalatokat. Az általános útmutatót ehhez meg is kaptuk a KISZ KB kongresszusi levelével, amelynek tartalmi elemzésével és bírálatával eleget tehetünk ennek a feladatnak, figyelembe véve azonban, a konkrét egyetemi folyamatok értékelése szükséges elsősorban. Erre a munkára máris összeállt egy csoport, amely hozzálátott a dolgokhoz.

Fontos célkitűzésünknek tartjuk, a terv összeállításánál, hogy az anyag megírásában legalább olyan mennyiségű információ álljon rendelkezésünkre, amely megfelelő rendezésével és felhasználásával fáradozásaink nem tűnnek legalábbis gyerekesnek. Itt be kell vallanunk, hogy az anyaggyűjtés módszeréhez idegen ötleteket használunk fel, sőt részben még támaszkodunk is az ötletadókra.

Elképzelésünk az, hogy néhány vitát rendezünk az egyetemen, amelyekre több már végzett közgázost is meghívnánk, hiszen ők „történelmi" szemszögből tekinthetnének a jelenlegi viszonyokra, összehasonlítva saját egyetemi tapasztalataikat a miénkkel.

A következő öt kérdésben szeretnénk beszélgetéseinket lebonyolítani: az elsősök beilleszkedésének problémái — ebben tulajdonképpen szeretnénk az instruktorok szervezésében lebonyolódó rendezvényre támaszkodni, azon részt venni. Következő lenne az áprilisi határozat megvitatása, érintve ennek kapcsán a KISZ egyes problémáit, mellőzve azonban a meddő és egyoldalú vitát. Újabb témánk lenne az egyetemen fellelhető véleménycentrumok és ezek egymáshoz való viszonya. Megvitatnánk egyes ideológiai — gazdaságpolitikai kérdéseket, bár tisztában vagyunk jelentős korlátainkkal. Végül megbeszélnénk az oktatáspolitikai reform kapcsán előállott helyzetet.

Mivel ezeknek a rendezvényeknek elvileg a lehető legátfogóbb körben kellene lezajlaniuk, kívánatosnak tartanánk, ha egyes alapszervezeteink is besegítenének saját véleményükkel némelyik témába. Mivel a szervezés legelején tartunk, egyelőre azon reményünket tudjuk kifejezni, hogy a rendezvénysorozat sikerül. Az első viták időpontjáról plakátokon tájékoztatunk majd.

Pol. képzési bizottság

Vezetőképzés

Február 12-én csütörtökön lezajlott a KISZ-bizottság esedékes vezetőképzése, amelyet Ádám László a KISZ-bizottság titkára tartott. Elemezte az elmúlt félév munkáját és ismertette a mostani félévre esedékes feladatokat, amelyeknek különös aktualitást ad a májusban sorra kerülő KISZ-kongresszusra való felkészülés. Ismertette a KISZ KB kongresszusi levelét, amellyel az alapszervezetek számára kívántak támpontot nyújtani az eredményes felkészüléshez.

HÍREK

A pártélet hírei

Ülést tartott az agitációs- és propaganda bizottság február 18-án, ahol több fontos napirend megtárgyalására került sor.

A bizottság megvitatta a KÖZGAZDÁSZ egyetemi lapot. Írásos felmérés képezte alapját annak a vitának, amely a marxizmus—leninizmus oktatásának és tanulmányozásának néhány kérdésével foglalkozott és végül döntöttek a Polvax második félévi programjáról.

★

A párt-végrehajtóbizottság február 6-án intézkedett a KISZ-választásokkal kapcsolatos pártfeladatokról. Megtárgyalta az egyetemi pártszervezet 1981. évi párttagfelvételi tervét. Meghallgatta a fegyelmi bizottság beszámolóját az alapszervezetekben végzett vizsgálatokról. A testület véglegesítette a PB—PVB 1980/81. tanév II. félévi munkatervét. Jóváhagyta a beterjesztett párttagfelvételeket Bihari Péter, Beregszászi Katalin, Bor Irén, Burka Endre és Kaponyi Erzsébet személyében.

Végezetül tájékoztatót hallgatott meg az Országos Marxizmus—Leninizmus TDK konferencia előkészítéséről.

A XV. OTDK szekcióülései

Természettudományi április 6—7—8. Nyíregyházi TKF
Műszaki április 13—16. Miskolc
Orvos március 30.—ápr. 3. Debreceni OTE
Agrár április 6—9. Gödöllő
M—L április 15—17. Bp. MKKE
Állam és jog március 25—27. Államig. Főisk.
Pszichológia március 31.—ápr. 3. KLTE
Közgazd. április 6—8. Salgótarján
Humán tud. március 31.—ápr. 3. JATE
Kémia április 1—3. Veszprém
Számítástechnika Bp. ELTE
Okt. technika április 6—8. Sárospatak.

Tanfolyam

Eszperantó tanfolyamot indítunk kezdők és haladók részére ez év februárjától a BME R klubjában (XI. ker. Műegyetem rakpart). Jelentkezni lehet a helyszínen minden hétfőn 18—20 óra között. Szeretettel várjuk a közgáz hallgatóit és munkatársait.

Járcb Ottmár,
az R klub eszperantó körének vezetője

KSC-közgyűlés

A Közgazdaságtudományi Egyetem Sportclub február 16-án tartotta vezetőségválasztó küldöttközgyűlését. A résztvevők meghallgatták a vezetőség beszámolóját, majd a Számvizsgáló Bizottság jelentését, végül megválasztották a vezetőséget.

DB-választás

A szakkollégiumban február 5-én DB-választást tartottak. A DB-titkár négy jelölt közül Szentgáli Tamás (III. pénzügy) lett.

Szakszervezeti ülés

A szakszervezeti bizottság február 10-én ülést tartott. A testület meghallgatta a számvizsgáló bizottság jelentését, amelyben szó esett az 1981-es költségvetési tervezetről, a szociális kulturális kiadások növeléséről, az üdültetési eszközök fejlesztéséről, valamint a tagdíjfizetésekről. Második napirendi pontként tárgyalták a következő bizalmi testületi ülés előterjesztését. Megállapították, hogy a bérfejlesztésre és jutalmazásra nőttek a lehetőségek az elmúlt években, de a célszerű kihasználást még nem sikerült megvalósítani. Az szb-ülés leszögezte, hogy a bér- és jutalmazáspolitikai elveket nem a szakszervezetnek kell kidolgoznia, csak segítséget nyújthat az állami vezetés számára.

Az szb csak az állami előterjesztés után tárgyalja majd ezt az ügyet, éppen ezért a bizalmi testületi ülést az eredetileg tervezett időponthoz képest (március 5.) később tartják meg.

Hobbija a szexológia

Beszélgető partneremet, Kiss Balázs III. évf. külgazd. szakos hallgatót a katonaság óta ismerem.

— Jól emlékszem, hogy szexológiai érdeklődésedet társaid nem vették komolyan. A szexológiát elutasító döntő érveik most is a fülemben csengenek: „Szexológia nélkül is benépesedett a Föld", vagy „Nem beszélni kell róla, hanem csinálni!"

Emlékszem azonban arra is, hogy egyenként kissé pirulva bár, de sokan felkerestek. Jórészüket a puszta érdeklődés vezette, sokan azonban konkrét tanácsot kértek.

— Mióta és miért foglalkozol a szexológiával?

— Gimnázium végén kezdett jobban érdekelni a probléma. A köztudatban rendkívül nagy zűrzavar uralkodik a nemiséggel kapcsolatban. Az egyik a keresztény morál, a maga szexualitásellenességével. A másik a századforduló óta folyó tudományos kutatások (Freud, Mead, Kinsey), melyek felfedezték a szexualitással kapcsolatos káros beidegződéseket. A szexualitás ma is a tiltás és a szabadosság keresztüzében áll. Az érdekelt, vajon melyik oldalnak van igaza? A választ a szexológia, ez az új, és még polgárjogot nem mindenhol nyert tudomány adja meg.

— Mivel foglalkozik a szexológia, vagy tudományosan feltéve a kérdést, mi a szexológia tárgya?

— A szexológia a szexualitás jelenségeivel foglalkozik. Mindnyájunknak vannak tapasztalatai, a problémakört illetően, de ismereteink meglehetősen felszínesek. A szexológia a mozgatórugókra is kíváncsi. Szűkebb értelemben a természetben általában meglevő nemiséggel foglalkozik. Tágabb értelemben minden olyan jelenséggel, amely a nemiséggel összefügg, illetve azt ábrázolja. Szól a szexológia biológiai, társadalmi és egyéni vonatkozásairól is. A biológiai szinten az emberi és az állati szexualitás különbségeit, illetve általában a szexualitás mögött meghúzódó biológiai folyamatokat kutatja. Érdekesebb a társadalmi szint, ahol alapvető emberi magatartásformák és szokások vizsgálata folyik. Az egyéni szint kulcskérdései: Mit jelent a szexualitás az egyén számára, és hogyan épül be az életébe?

— A szexológiai kutatások eddig milyen eredményeket értek el?

— Az eredményekről annyit, hogy a szexológia is bebizonyította, hogy a férfi és a nő társadalomban tapasztalható alá-, fölérendeltségi viszonya biológiai okokkal nem magyarázható. Széles körű felméréseket végeztek a kielégüléskészséggel kapcsolatban is. Megállapították, hogy azt az életkoron túl az iskolai végzettség, a szülők kulturális színvonala, valamint az anyagi háttér is befolyásolja. Ezek között is az iskolai végzettség a legfontosabb tényező. Ugyancsak a szexológia mutatott rá az első szexuális élmény kiemelkedő szerepére. Ez már a köztudatba is bekerült. Kutatások folynak a szexuális technika vonatkozásában is. Persze azt nem lehet várni, hogy a szexológia egycsapásra megoldja az egyének szexuális problémáit. A téveszmék, hamis beidegződések megszüntetését azonban mindenképp elősegíti. Szexológiai könyveket lapozva az olvasó rájön, hogy az önkielégítés — amelyet egy életkorban a fiúk 90, a lányok 40—50 százaléka folytat — nem káros, hanem természetes jelenség. Ugyancsak érdekes eredményre jutottak a homoszexuálisok vizsgálatakor. Megállapították, hogy arányuk a felsőbb végzettségűek körében a legmagasabb. A homoszexuálisok jelentős része kiegyensúlyozott, és semmiképp sem kívánja sorsa megváltoztatását.

— Sokan az ember alapvetően poligám természetével magyarázzák saját kilengéseiket. Elfogadható magyarázat ez?

— Korunkban az egyén személyiségének kifejlődésében az egy személyhez kötődő szerelmi kapcsolat az ideális háttér. Az ember elsősorban társadalmi lény. Így a szexualitásban is különbözik az állattól. A különböző megfigyelések és kísérletek azt mutatják, hogy az emberi szexualitás egy személyhez kötődik. Az ember igyekszik kiegyensúlyozott szexuális életet teremteni. Sokat beszélnek ma a csoportszexről, mely állítólag a szexuális élvezetek csúcsát kínálja. E mögött a vélemény mögött mindössze annyi az igazság, hogy mások szexuális tevékenységének látványa általában valóban serkentőleg hat az egyén szexuális vágyaira. Súlyosabb esetben azonban mások nézése szokássá válhat, és bár ez nem biztos, kialakulhat a voyerizmusnak nevezett perverzitás. Biztosak lehetünk abban, hogy a csoportszex súlyos károkat okoz az egyén érzelmi életében, személyiségének fejlődésében. Ha valaki csak a testi kielégülésre törekszik, és itt nemcsak a csoportszexről van szó, akkor éppen a szexualitás legemberibb vonásaitól fosztja meg magát. Nevezetesen attól, hogy gyengédséget, szeretetet adhasson és kaphasson, hogy megértsen másokat és őt is megértsék. Az ilyen ember elveszti képességét normális, igazán emberi szerelmi kapcsolatok létesítéséhez.

— Egy másik nézőpont szerint a lelki kapcsolatban már elkerülhetetlen az alkalmazkodással együtt járó veszekedés, vita, pillanatnyi lemondás. Mi erről a véleményed?

— Valóban feszültség-feloldást jelent a testi kapcsolat is, de csak átmenetileg. Hosszú távon azonban az egyoldalú testi kapcsolathoz szokott ember képtelenné válhat a bensőséges szerelmi kapcsolat kialakítására. A testi és a lelki kapcsolat már csak azért sem választható el, mert a kettő egymást erősíti.

— Elterjedt vélemény szerint a férfi és a nő kapcsolatában minden megengedett. Igaz-e? Szerinted mikor beszélhetünk perverzitásról?

— A párkapcsolatban minden megengedett, ami egyik felet sem sérti, ami mindkettő számára örömet okoz, ami kapcsolatuk elmélyülését szolgálja. Fontos azonban, hogy az élet más területén elszenvedett vereségeket ne a szexualitásban akarjuk pótolni, kompenzálni. Sokan bizonyos tevékenységi formákat, elsősorban az orogenitális formákat perverzitásnak tartják. A perverzitás azonban valójában akkor kezdődik, amikor a szexualitásban a kielégülés elérésére irányuló tevékenységrendszer egy-egy mozzanata pl: a másik testének látványa, a másikhoz való hozzásimulás stb. túlságosan nagy fontosságra tesz szert a kielégülésben.

— Magyarországon is egyre inkább megfigyelhető jelenség a csonka családok gyors szaporodása. Sokan egyedül nevelik gyermekeiket. Ez azt jelenti, hogy válságban van a család?

— A család elhalása divatos téma már a századforduló óta. Az adatok azonban azt bizonyítják, hogy erről nincsen szó. A családi élet sok kötöttséggel jár, ezért félnek tőle sokan. A probléma az, hogy nem fordítunk egymásra kellő energiát. Itt persze anyagi körülmények is közrejátszanak. Az ember hosszú éveket tölt el egzisztenciája megteremtésével. Ezalatt elfásul, és megromlik a családi élete. Mire az egzisztenciális cél megvalósul, már késő, az egyén életformájában rögződik az anyagi eszközökért folyó harc. A csonka családok helyzete a legrosszabb. Az apa, illetve az anya nélkül felnőtt gyerekek nem tudják megtanulni a családban hiányzó nemhez való viszonyulást. Ez később nagy nehézséget okozhat a beilleszkedésben és a kielégülészkészségben is. Az ilyen gyermekek családképe eltorzulhat, hiszen nem kapnak megfelelő mintákat.

— Milyen a magyar szexkultúra? Milyen problémákkal kell itt megküzdenünk?

— A szexuális kulturáról keveset tudok mondani. Az biztos, hogy jóval elmaradunk a svédországi színvonaltól, amelyet több szexológus a világon a legfejlettebbnek tart. Erre utal az is, hogy Magyarországon a nők jelentős része soha életében nem éli át az orgazmust. A szexuális higiénia ugyancsak elmaradott nálunk. Nem kielégítő az anyagi háttér sem. Ilyen szempontból természetesen az ifjúság van a legnehezebb helyzetben.

— A tudósok és a laikusok közt is nagy számban vannak, akik a társadalmi feszültségek levezetését a szexualitás szabadabbá tételével hozzák összefüggésbe. Ez a mi viszonyaink között a pornofilmek, szexújságok szabad áramlását, illetve itthoni hivatalos gyártását, bordélyházak megnyitását jelentené. Tényleg megoldana ez valamit?

— A pornográfia engedése átmenetileg elterelné a figyelmet a gazdasági problémákról, azonban megoldást nem jelent. Az egyén szexuális kulturáját sem emelné. A pornográf filmekből és a bordélyházakban éppen az igazi szerelmet nem lehet megtanulni.

Stark Tamás

Ülésszak a fű alatt

A tájékoztatás szinte teljes hiánya mellett, csendesen, a fű alatt az idén is letudtuk az egyetemi TDK-konferenciát.

A bírálatok kereszttüzébe került tavalyi „konferencia" után, a szervezők nyilván sok fáradozása ellenére a diákok nagyszerű tudományos teljesítményéhez szerintem méltatlan volt az idei rendezvénysorozat is.

Azt hiszem, a tudományos diákköri mozgalom (?) nemes ügyének nem a hibák elhallgatása, hanem felvetése és sürgős, felelős kijavítása használ.

Méltó-e az, ha féléves-éves kutatás után a szerző közérdekű témájú dolgozatát hat diák és egy tanár előtt ismerteti, majd kérdés, észrevétel, bírálat hiányában helyrekullog? Amikor a szekcióban még tizenegy diák versengett! De egymásra nagyon sokan nem voltak kíváncsiak.

A csoporttársak, barátok és ne adj'isten érdeklődők részvétele pedig sok szekcióban elenyésző volt. Persze a részvételt a tájékoztatás hiánya mellett a szekcióüléseknek egymással és órákkal történő időpontütközése sem ösztönözte. Ez leginkább a tanárok részvételét akadályozta — ők kevésbé tudnak ellógni egy-egy fontos óráról.

Méltó volt-e az esemény rangjához a sok 15, esetleg 20 percben elhadart ismertető, és az azt követő két-három, gyakran szintén 15-20 percben maximált formális „vita"? Ez így sokkal színvonaltalanabb volt, mint egy gimnáziumi háziverseny, vagy akár egy-egy szemináriumi óra.

A tud. szoc. szekció egyik zsüritagja például javasolta, hogy a konferencia előtt hetekkel tegyék ki közszemlére a dolgozatokat a könyvtári olvasóteremben, hogy lehessen választani a helyszínek között, és lehessen kérdésekkel készülni.

Lehet-e komoly az az ülés, ahol hét izgalmas tudományos dolgozat ismertetésére, megvitatására, megvédésére egy délutánt szánnak? (Egy-egy dolgozatra vitástul, harminc perc jutott — és ennek alapján kaphatott a pályázó nulla—harminckét pontot!)

A családias légkörű ülések, a puritán díjkiosztás, a merev díjhatárok, a szűkszavú tájékoztatás nem jó erkölcsi ösztönző se a részvevők, se a diákság többi, túlnyomó része számára a jövendő tudományos munkára, tudományos gondolkodásra.

Kár. Hiszen mindennek erre kellene ösztönöznie egyetemünkön.

B. Kiss Tamás

In memoriam John Lennon

Az elmúlt hónapban egy kottásalbum jelent meg a zeneműboltok kirakatában, John Lennon címmel. Öt örökzöld dal — ebből négy még a Beatles-időkből, az ötödik már önálló Lennon-kompozíció —, valamint egy magyar szerzemény (Fekete Gyula és Szikora Róbert „Üzenet" c. száma) és egy poszter található benne. A poszter hátoldalán Tardos Péter írását olvashatjuk.

Az album nyitó száma, az „Imagine" Lennon békevágyának lírai megnyilatkozása és egyben hitvallása az eszményi, az ideális életről, melyben az emberek a világon mindig, mindenütt békében élnének. A második szám az 1965-ös év nagy slágere, a „Help!" c. filmdal. A következő oldalon 1963 világraszóló kislemez-sikerét találjuk. A címe: „I Want To Hold Your Hand". Ezt követi a szintén 1963-ban írt és diadalra vitt „She Loves You" című, az előzőnél talán még nagyobb lemezsiker. Ez utóbbi két dal a Beatles-sikerhullám fontos állomása: a három gitár+dob és a többszólamú vokáltechnika együttes alkalmazása már a jellegzetes „Liverpool-sound" csúcsát jelenti, amely a későbbiek folyamán lényegében egyenlővé válik a félreismerhetetlen Beatles-hangzással. A kottásalbumban az utolsó Lennon—McCartney-kompozíció a ma már valamennyi generáció által ismert „Yesterday", amely dallamosságánál fogva nemcsak a Beatles, hanem az egész korszak legszebb dalai közé sorolható. Talán éppen ezért tűzték más énekesek és zenekarok közül legtöbben műsorukra ezt a Beatles-melódiát (több mint 1200 előadóról van szó!). Az eredeti felvétel különlegessége, hogy Paul énekén és gitárján kívül, csak egy vonósnégyes játszik. Ezt a különösen szép, lírai hangzást később, csak az „Eleanor Rigby"-ben alkalmazza ismét a szerzőpáros (ott azonban már csak a vonósnégyes kíséri az éneket).

Ami magát a kiadványt illeti: a számok kottáit a Beatles kiadójától, a Northern Songs Ltd-től vette át a Zeneműkiadó, ezért azok eredeti nyelven és eredeti harmóniákkal találhatók az albumban. Ezek alapján bárki által könnyen előadhatóak a dalok, akár gitár-, akár zongorakísérettel.

Még egy jó hír azoknak, akik szeretik Lennont és a Beatlest: kb. június végén, ugyancsak a Zeneműkiadó gondozásában lát napvilágot Koltay Gábor „John Lennon" című könyve. Koltay előljáróban érzékelteti a Beatles és Lennon szerepének jelentőségét a 60-as évek kultúrájában, majd bemutatja a tagok — elsősorban Lennon — szerepét az 1970-es szétválás után. Szó esik a továbbiakban Lennon verseiről, novelláiról, filmjeiről és nem utolsósorban a békéért folytatott harcáról. A kötet végén teljes Beatles-diszkográfia található (a szétválás után készült önálló szólóalbumokat is beleértve).

Kecskeméti Gábor

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174—548.
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató
81—719. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató